

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет соціальної та психологічної освіти

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь (магістр)

на тему:

**«Соціальна робота у ДП «Центр пробації»:
теорія і практика»**

Виконала:

студентка 261 групи,

заочної форми навчання,

спеціальності 231 «Соціальна робота»

Освітня програма «Соціальна робота
(соціально-психологічна реабілітація)»

Діденко Вікторія Олександрівна

Керівник: к.пед.н., доц. Полехіна В.М.

Рецензент: к.пед.н., доц. Матрос О.О..

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	СИСТЕМА ПРОБАЦІЇ ЯК НАУКОВА І ПРАКТИЧНА ПРОБЛЕМА В СОЦІАЛЬНІЙ ГАЛУЗІ.....	8
1.1.	Сутність, роль і переваги пробації як об’єкта соціальної роботи	8
1.2.	Міжнародні стандарти ООН і Ради Європи з питань пробації	22
1.3	Національна пробація як чинник здійснення наглядових та соціально-виховних заходів	28
РОЗДІЛ 2	ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОБАЦІЇ.....	38
2.1.	Пробаційні програми як інструмент роботи із засудженими.....	38
2.2.	Опитування щодо поінформованості громадськості про діяльність служби пробації.	50
	ВИСНОВКИ.....	68
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
	ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми зумовлено необхідністю розуміння позиції, ролі та напрямку соціальної роботи у Державній установі «Центр пробації». Система пробації передбачає роботу з правопорушниками без ізоляції їх від суспільства – надання їм соціальної та психологічної підтримки та допомоги. І, звісно, це нагляд і контроль.

Пробація в Україні розвивається з урахуванням європейських стандартів, сучасних інструментів роботи з правопорушниками та кращих міжнародних практик застосування альтернативних санкцій (альтернативних ув'язненню видів покарань).

Законом України № 160- VIII від 5 лютого 2015 року «Про пробацію» запроваджено у сферу кримінально-правових відносин новий соціально-правовий інститут «пробації», що значно поширив межі та альтернативні можливості вирішення конфлікту у разі вчинення суспільно-небезпечних діянь незначної тяжкості, тяжких за наявності пом'якшуючих обставин.

Зарубіжний законодавчий та правозастосовний досвід, перші кроки запровадження пробації в Україні надають вченим достатні підстави вважати пробацію різноманітним, комплексним та доволі складним міждисциплінарним інститутом. Спеціальну правову основу пробації та діяльності органу пробації в Україні становлять Кримінальний, Кримінально-процесуальний, Кримінально-виконавчий кодекси України, Закон України «Про пробацію», які і стануть у значній нагоді в нашому дослідженні, зокрема, ті формалізовані правові положення, які є відтворенням стану розвитку теорії права.

Зважаючи на особливе значення уповноважених органів пробації у залученні різних соціальних інституцій, громадянського суспільства України до вирішення завдань кримінального правосуддя, зокрема виправлення та ресоціалізації осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, запобігання з їхнього боку нового суспільно небезпечного діяння, маємо дещо по-іншому

поглянути на чинний зміст Закону України «Про пробацію» в частині правового забезпечення та формування інструментарію для реалізації цієї важливої соціальної проблеми. Маємо визначитися з тим, наскільки ефективно може спрацювати чинне законодавство в даній сфері та які напрямки його удосконалення заслуговують на особливу увагу законодавця.

Із набуттям чинності Закону «Про пробацію» проблеми понятійного апарату, мети та завдань інституту пробації, специфічних ознак її різновидів, подальших напрямків удосконалення як законодавчої, так і правозастосовної практики у сфері реалізації пробації визначали предмет дослідження багатьох науковців. Зважаючи на спрямування нашого дослідження, особлива увага надавалася спеціальним дослідженням саме соціальної складової частини функціонування розглядуваного інституту. На увагу наукової спільноти заслуговують результати дослідження Книженко О.О., Пазиніч В.І., Мельниченко М.П. щодо перспектив впровадження й розвитку пробації в Україні; Гусак А.П., Кирилюк В.А. з питань громадського ресурсу системи пробації в Україні, особливостей соціально-педагогічної роботи з правопорушниками органів пробації; Гритенко О.А., Кулик Л.М., Капленко Т.В. в частині визначення співвідношення міждисциплінарних категорій «примирення», «медіації», «пробації»; Панчук О.М. з питань особливостей реалізації пробації щодо неповнолітніх на сучасному етапі; Самофалова О.Л., Железняк О.С. з проблем впровадження міжнародно-правових стандартів в регулюванні наглядової пробації тощо.

Однак, незважаючи на ґрунтовність наукових робіт, значне коло питань щодо соціальних аспектів пробації залишається недостатньо розглянутим.

Отже, соціальна значущість і актуальність проблеми, її недостатня розробленість обумовили вибір теми магістерського дослідження: **«Соціальна робота у ДП «Центр пробації»: теорія і практика».**

Успішна діяльність пробації в Україні також можлива за умови налагодженої, належним чином організованої і юридично врегульованої взаємодії з неурядовими інституціями. Сьогодні поширення набуває

застосування терміна «неурядова організація», що здебільшого вживається, коли йдеться про статутну діяльність громадських організацій або в контексті взаємин із державними органами влади, державними установами.

Мета дослідження полягає в теоретичному та практичному осмисленні соціальної роботи у Державній установі «Центр пробації»:

Завдання дослідження:

1. З'ясувати зміст основних понять дослідження, роль та переваги пробації як об'єкта соціальної роботи
2. Охарактеризувати принципи і напрями соціально-виховних заходів пробації.
3. Проаналізувати досвід опитування про поінформованість щодо діяльності служби пробації.

Об'єкт дослідження: соціальна робота у системі пробації

Предмет дослідження: особливості соціальної роботи у системі пробації

Методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація, порівняння та узагальнення наукових джерел з питань пробації; вивчення державних службових документів з питань пробації; вивчення та узагальнення досвіду європейських стандартів, сучасних інструментів роботи з правопорушниками та кращих міжнародних практик застосування альтернативних санкцій (альтернативних ув'язненню видів покарань); діагностичні методи (рейтинг, експертна оцінка); методи якісної та кількісної комп'ютерної обробки даних.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалась в Гайсинському районному відділу №2 філії Державної установи «Центр пробації» у Вінницькій області шляхом вивчення та узагальнення даних щодо діяльності служби відповідно до Закону України «Про пробацію»

Теоретичне значення полягає у аналізі наукових джерел, присвячених вивченню проблем соціальної роботи у системі пробації, узагальненні змісту

понять «пробація», «соціальна діяльність у системі пробації», вивченні сучасного стану проблем з об'єктами пробації.

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні у підготовку майбутніх соціальних працівників теоретичних знань та практичного забезпечення реалізації організаційно-методичних завдань пробації; фахівцями для реалізації заходів у рамках соціально-виховної роботи спільно з органами і службами у справах дітей, спеціальними установами та закладами, що здійснюють їх соціальний захист і профілактику правопорушень; при підготовці навчальних посібників та методичних рекомендацій.

Апробація результатів дослідження: Основні теоретичні і практичні результати дослідження було представлено на семінарах та колоквиумах, науково-практичних конференціях, на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи та Центру родинного виховання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Діденко Вікторія «Аспекти педагогічної діяльності у ДП «Центр пробації», Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Формування професійної компетентності сучасного педагога засобами освіти: історико-методичний аспект», 15 грудня 2022 року, Харків;

Діденко Вікторія «Особливості соціальної роботи з молоддю у ДУ «Центр пробації», науково-практичний семінар «Перспективи ефективної роботи соціальних працівників з молоддю», 15 лютого 2023 р., Умань;

Діденко Вікторія «Поняття академічної доброчесності та історія його дослідження», регіональний науково-практичний онлайн семінар «Академічна доброчесність як цінність освітньо-наукової діяльності», 22 травня 2023 р., Умань

Діденко Вікторія Соціальна профілактика девіантної поведінки суб'єктів пробації // Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. м. Умань, 12 жовт. 2023 р.

/МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Рівненський держ. гуманіт. ун-т [та ін.] ; [ред. кол.: Коляда Н., Кравченко О., Албул І. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2023. – 328 с. С 80-83

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи: Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (75 найменувань) та шести додатків. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок, з них 71 сторінку основного тексту. Робота містить 1 таблицю .

РОЗДІЛ 1 СИСТЕМА ПРОБАЦІЇ ЯК НАУКОВА І ПРАКТИЧНА ПРОБЛЕМА В СОЦІАЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

1.1 Сутність, роль і переваги пробації як об'єкта соціальної роботи .

Станом на 1 березня 2023 року в Україні функціонує Державна установа «Центр пробації», 21 філія та 559 підрозділів служби пробації діяльність яких забезпечують 3 370 працівників (юристи, фахівці із соціальної роботи, психологи). [6]

Станом на 1 січня 2023 року на обліку уповноважених органів з питань пробації перебувало 61 897 осіб, із них:

- 3 151 осіб (4,9 %) — у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 4 780 осіб (6,4 %) — у виді громадських робіт;
- 430 осіб (0,8 %) — у виді виправних робіт;
- 48 550 осіб (80,9 %) — звільнені від відбування покарання з випробуванням;
- 4 986 осіб (7 %) — у виді штрафу.

В розрізі досудової пробації станом на 1 січня 2023 року:

- підготовлено досудових доповідей 11 018 (94 %);
- обвинувачених реалізували право на участь в складанні досудової доповіді 8 408 (76 %);
- надано висновок про можливість виправлення без обмеження або позбавлення волі 9 549 (87 %);
- надійшло на виконання вироків суду, що враховують позитивний висновок досудової доповіді 4 378 (96 %).

В розрізі пенітенціарної пробації станом на 1 січня 2023 року: вирішено питань в процесі підготовки до звільнення:

- 4825 особи (87 %) - позитивно;
- 359 осіб (7 %) - на розгляді;

- 121 особа (2 %) - частково;
- 222 особи (4 %) - не вирішено.

Державну установу «Центр пробації» створено відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року №655-р «Про утворення державної установи «Центр пробації», підпункту 13.1 пункту 12 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року № 228.

Положення про ДУ «Центр пробації» затверджено наказом Міністерства юстиції України від 02.06.2023 № 2110/5 «Про затвердження Положення про державну установу «Центр пробації».

Відповідно до вказаного положення, ДУ «Центр пробації» є неприбутковою державною установою, створеною для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України з питань пробації і безпосереднього спрямування та координації діяльності уповноважених органів з питань пробації, що належить до сфери управління Мін'юсту.

Діяльність Центру пробації спрямовується та координується заступником Міністра юстиції України відповідно до розподілу обов'язків.

Основними завданнями Центру пробації є:

- організаційно-методичне та практичне забезпечення завдань пробації відповідно до принципів, закріплених законодавством про пробацію;
- здійснення наглядової пробації, соціально-виховної роботи із засудженими, до яких застосовано пробацію, забезпечення судів інформацією, що характеризує обвинувачених (досудові доповіді);
- виконання кримінальних покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт;
- здійснення контролю за виконанням покарання у виді штрафу;

- здійснення нагляду за особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням, а також звільненими від відбування покарання вагітними жінками і жінками, які мають дітей віком до трьох років;
- забезпечення направлення засуджених до обмеження волі, які на час винесення вироку не перебували під вартою, до кримінально-виконавчих установ відкритого типу;
- виконання адміністративних стягнень у виді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт;
- організація підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк;
- організація взаємодії та контролю за діяльністю уповноважених органів з питань пробації;
- моніторинг ефективності заходів пробації та розробка пропозицій щодо їх удосконалення і подальшого розвитку пробації в Україні з урахуванням міжнародних стандартів пробації;
- забезпечення взаємодії з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, судами, установами та організаціями, науковими та навчальними закладами з питань реалізації завдань, визначених законодавством про пробацію;
- формування вимог до професії та кваліфікаційних характеристик персоналу Центру пробації, підрозділів уповноважених органів з питань пробації та підготовка пропозицій щодо його відбору та навчання;
- створення ефективної комунікації Центру пробації, уповноважених органів з питань пробації та громадськості, що базується на принципах прозорості, довіри та партнерської взаємодії;
- здійснення міжнародного партнерства у сфері пробації;

- складання проекту кошторису видатків на утримання Центру пробації, уповноважених органів з питань пробації з обґрунтуваннями та детальними розрахунками;
 - підготовка пропозицій до паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання. [15]

Яка ж роль та переваги пробації у суспільстві?

Пробація – це:

1. забезпечення безпеки суспільства (громади) шляхом запобігання вчиненню правопорушень
2. надання суду інформації, що характеризує обвинувачену особу для прийняття справедливого рішення (складення досудової доповіді)
3. організація виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі
4. пробаційний нагляд: контроль за особою, яка вчинила правопорушення, а також допомога, спрямована на підтримку такої особи в суспільстві (консультації, мотивування до змін, сприяння у вирішенні проблемних питань)
5. допомога особі, яка готується до звільнення з місць позбавлення волі, в адаптації до життя в суспільстві

ДО КОГО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПРОБАЦІЯ?

1. особа, щодо якої складається досудова доповідь, яка перебуває у кримінальному процесі
2. особа, засуджена до кримінального покарання, що не пов'язане з позбавленням волі, як от: заборона обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадські та виправні роботи
3. особа, якій покарання у виді позбавлення волі замінено на покарання у виді громадських або виправних робіт
4. особа, звільнена з випробувальним терміном від відбування покарання у виді позбавлення (обмеження) волі

5. звільнена від відбування покарання вагітна жінка та жінка, яка має дитину віком до трьох років особа, яка готується до звільнення з місць позбавлення волі

6. особа, яка готується до звільнення з місць позбавлення волі. [37]

ПЕРЕВАГИ ПРОБАЦІЇ:

ДЛЯ ОСОБИ, яка вчинила правопорушення:

1. можливість змінитись без перебування у місцях позбавлення волі (ізоляції від суспільства), підтримка на шляху до змін
2. збереження сімейних стосунків та зв'язків у громаді
3. збереження роботи та житла
4. позитивний соціальний ефект: особа не втрачає соціальні зв'язки та шанс створити сім'ю

ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА (ГРОМАДИ):

1. убезпечення громади від вчинення повторних злочинів
2. справедливе здійснення правосуддя: баланс між карою за вчинене правопорушення, відшкодуванням завданої шкоди та інтересами членів суспільства

ДЛЯ ДЕРЖАВИ:

1. зниження злочинності
2. зниження кількості ув'язнених в місцях позбавлення волі осіб
3. позитивний економічний ефект: утримання правопорушника у місцях позбавлення волі набагато дорожче для держави, ніж перебування на пробації; а також залишаючись у суспільстві особа не втрачає роботу та сплачує внески у держбюджет
4. дотримання міжнародних стандартів.

Для успішного функціонування системи наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що

характеризує обвинуваченого вкрай потрібен навчений персонал, який складає апарат ДУ “Центр пробації”.

Які відділи сюди відносяться:

Відділ досудової пробації

Відділ наглядової пробації

Відділ пенітенціарної пробації

Відділ соціально-виховної роботи з суб’єктами пробації, пробаційних програм та взаємодії з волонтерами пробації

Юридичний відділ

Відділ фінансування, бухгалтерського обліку та звітності

Відділ матеріально-технічного забезпечення

Відділ по роботі з персоналом

Відділ оцінювання ефективності пробації

Відділ організаційно-аналітичного та документального забезпечення

Відділ інформаційних технологій в пробації

Сектор комунікації та взаємодії із медіа

Сектор взаємодії з міжнародними партнерами

Сектор психологічної допомоги та інновацій в пробації

Сектор по взаємодії з волонтерами пробації та громадськими організаціями
відділу соціально-виховної роботи з суб’єктами пробації, пробаційних програм та взаємодії з волонтерами пробації

Сектор пробації щодо неповнолітніх відділу наглядової пробації

Сектор адміністративних стягнень

Сектор внутрішнього аудиту

Сектор з питань цивільного захисту

Сектор з питань запобігання та виявлення корупції

Окремі посади:

Провідний фахівець(з мобілізаційної роботи)

Провідний фахівець(з режимно-секретної роботи)

Провідний інженер з охорони праці

Також на сайті Державної установи «Центр пробації» (https://www.probation.gov.ua/?page_id=1594) ми ознайомилися із Рекомендаціями щодо освіти та стажу роботи для заняття посад персоналом, який працює за трудовим договором в уповноважених органах з питань пробації.

Таблиця 1

Рекомендації щодо освіти та стажу роботи для заняття посад персоналом, який працює за трудовим договором в уповноважених органах з питань пробації.

Посада	Рекомендації
<p>Провідний фахівець уповноваженого органу з питань пробації (філії) (з кадрової роботи)</p>	<p>Ступінь вищої освіти магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, правоохоронна діяльність – код спеціальності 262, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.</p>
<p>Провідний фахівець уповноваженого органу з питань пробації (філії) (з бухгалтерського обліку та звітності)</p>	<p>Ступінь вищої освіти магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: економіка – код спеціальності 051, облік і оподаткування – код спеціальності 071, фінанси, банківська справа та страхування – код спеціальності 072. Стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.</p>
<p>Провідний фахівець</p>	<p>Ступінь вищої освіти магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої</p>

<p>уповноваженого органу з питань пробації (філії) (з документального забезпечення)</p>	<p>належить освіта: право – код спеціальності 081, педагогіка – код спеціальності 015, 016, філологія – код спеціальності 035. Стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.</p>
<p>Провідний фахівець уповноваженого органу з питань пробації (філії)</p>	<p>Ступінь вищої освіти магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, правоохоронна діяльність – код спеціальності 262, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.</p>
<p>Провідний інспектор уповноваженого органу з питань пробації (філії)</p>	<p>Ступінь вищої освіти магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, правоохоронна діяльність – код спеціальності 262, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.</p>
<p>Провідний інспектор відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації</p>	<p>Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, правоохоронна діяльність – код спеціальності 262, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код</p>

	спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Для магістра – без вимог до стажу роботи за напрямом діяльності, для бакалавра – стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.
Психолог без категорії відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації	Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: психологія – код спеціальності 053, медична психологія – код спеціальності 225. Без вимог до стажу роботи за напрямом діяльності.
Психолог II категорії відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації	Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: психологія – код спеціальності 053, медична психологія – код спеціальності 225. Для магістра – без вимог до стажу роботи за напрямом діяльності, для бакалавра – стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.
Психолог I категорії відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації	Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: психологія – код спеціальності 053, медична психологія – код спеціальності 225. Для магістра – стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року, для бакалавра стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 2 років.
Фахівець без категорії	Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до

<p>відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації</p>	<p>якої належить освіта: право – код спеціальності 081, правоохоронна діяльність – код спеціальності 262, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Без вимог до стажу роботи за напрямом діяльності.</p>
<p>Фахівець II категорії відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації</p>	<p>Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, правоохоронна діяльність – код спеціальності 262, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Для магістра – без вимог до стажу роботи за напрямом діяльності, для бакалавра – стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.</p>
<p>Фахівець I категорії відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації</p>	<p>Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, правоохоронна діяльність – код спеціальності 262, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код</p>

	спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Для магістра – стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року, для бакалавра стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 2 років.
Фахівець без категорії (з питань соціальної роботи із суб'єктами пробації) відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації	Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Без вимог до стажу роботи за напрямом діяльності.
Фахівець II категорії (з питань соціальної роботи із суб'єктами пробації) відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації	Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності 081, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Для магістра – без вимог до стажу роботи за напрямом діяльності, для бакалавра – стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року.
Фахівець I категорії (з питань	Ступінь вищої освіти бакалавр або магістр за спеціальністю відповідної галузі знань, до якої належить освіта: право – код спеціальності

соціальної роботи із суб'єктами пробації відділу (сектору) уповноваженого органу з питань пробації	081, психологія – код спеціальності 053, соціальна робота – код спеціальності 231, педагогіка – код спеціальності 015, 016, соціологія – код спеціальності 054. Для магістра – стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 1 року, для бакалавра стаж роботи за напрямом діяльності – не менше 2 років.
---	---

Вимоги до посади «Інспектор»

Завдання та обов'язки

Самостійно виконує роботу, передбачену посадовою інструкцією. Контролює та оцінює стан справ на відповідній ділянці роботи. Узагальнює практику застосування законодавства та хід реалізації державної політики, що належать до компетенції підрозділу. Бере участь у розробленні проектів нормативних та організаційно-методичних документів, пропозицій, комплексу заходів, планів тощо. Своєчасно і точно виконує рішення державних органів чи посадових осіб, розпорядження, вказівки і окремі доручення своїх керівників. Готує проекти інформаційно-аналітичних матеріалів, пов'язаних з роботою підрозділу і підвідомчих структур, а також проекти відповідей на звернення та заяви, що надійшли для розгляду у відповідному підрозділі. Виконує інші доручення свого керівника, які визначено положенням про структурний підрозділ.

Повинен знати

Конституцію України, акти законодавства, що стосуються діяльності відповідного підрозділу, практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції підрозділу, державну політику у відповідній сфері, державну мову, профілюючі дисципліни (залежно від галузі, з якою

пов'язана відповідна діяльність) правила роботи на комп'ютері, правила охорони праці та протипожежного захисту.

Кваліфікаційні вимоги

Інспектор: ступінь вищої освіти бакалавр, магістр за напрямом підготовки: право, правоохоронна діяльність, психологія, соціальна робота, педагогіка, соціологія. Без вимог до стажу

Вимоги до посади «Старший інспектор»

Завдання та обов'язки

Здійснює координацію та методичне забезпечення на одному з напрямів роботи підрозділу. Бере участь в узагальненні практики застосування законодавства та ходу реалізації державної політики у відповідній сфері діяльності, підготовці проектів нормативних та організаційно-методичних документів, експертизі документів, що стосуються відповідного напрямку роботи підрозділу, інформації про результати цієї роботи. Готує проекти рішень та пропозиції керівництву щодо виконання доручень державних органів вищого рівня, проекти відповідей на звернення та заяви, що надійшли для розгляду у відповідному підрозділі. Своєчасно і точно виконує доручення посадових осіб, розпорядження та вказівки свого керівника, які визначено положенням про структурний підрозділ.

Повинен знати

Конституцію України акти законодавства, що стосуються діяльності відповідного підрозділу, практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції підрозділу, державну політику у сфері соціального захисту, державну мову, профілюючі дисципліни, правила роботи на комп'ютері, правила охорони праці та протипожежного захисту.

Кваліфікаційні вимоги

Старший інспектор: ступінь вищої освіти бакалавр, магістр за напрямом підготовки: право, правоохоронна діяльність, психологія,

соціальна робота, педагогіка, соціологія. Стаж роботи за фахом в пробації або в Державній кримінально-виконавчій службі України – не менше 1 року, або в інших правоохоронних органах – не менше 2 років.

Взаємодію уповноважених органів з питань пробації з неурядовими організаціями можна визначити як постійні, об'єктивно зумовлені природою правової держави взаємовідносини пробації з інститутами громадянського суспільства в особі неурядових організацій, які відбуваються за спільним планом, узгоджені за завданнями, напрямками, часом і способами дій для досягнення важливої соціально значимої мети – підвищення ефективності виконання кримінальних покарань на гуманістичних, демократичних засадах і корекції злочинних проявів у суспільстві.

Для такої взаємодії характерні такі основні ознаки: правова або організаційна форма відносин (залежно від тих засобів, за допомогою яких забезпечується регулювання взаємодії), складається у рамках організаційної структури та взаємозв'язків правової держави і розвиненого громадянського суспільства, відбувається поєднання державно-владної діяльності та повноважень і громадського впливу, спрямована на розв'язання соціально значимого завдання. Участь неурядових організацій у виправленні засуджених, як правило, виражається у правовому вихованні – пропаганді законслухняної поведінки, юридичному консультуванні, сприянні трудовому вихованню засуджених шляхом надання допомоги у створенні нових робочих місць, наданні допомоги в отриманні освіти та підвищенні рівня освіти, психологічної підтримки, трудовому і житлово-побутовому влаштуванні осіб, які звільняються з місць позбавлення волі.

Отже, у процесі діяльності із забезпечення виконання судових рішень уповноважені органи з питань пробації взаємодіють із багатьма державними та недержавними інституціями. Під час такої співпраці виникає чимало проблем, проте подальше налагодження взаємодії сприятиме більш ефективному забезпеченню виконання судових рішень.

1.2. Міжнародні стандарти ООН і Ради Європи з питань пробації

Конфедерація Європейської пробації (СЕР) офіційно прийняла заявку Центру пробації щодо членства 29 листопада 2018 року у Стокгольмі під час засідання Ради Конфедерації європейської пробації СЕР – Confederation of European Probation_однострійно схвалено заявку Державної установи «Центр пробації» на членство у складі СЕР. [53]

Прийняття такого рішення стало можливим за підтримки NORLAU Проекту Пробації, що реалізується в Україні на підставі Угоди між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції і громадської безпеки Королівства Норвегія про співробітництво в процесі впровадження пробації в Україні, підписаною 18 жовтня 2016 року з української сторони Міністром закордонних справ України Павлом Клімкіним.

Попередньо це питання було обговорено в рамках Першої Міжнародної конференції з питань кримінальної юстиції на тему «Застосування покарань, альтернативних ізоляції особи від суспільства. Проєвропейський погляд», що відбулася 16 жовтня 2018 року за підтримки Директорату виправної служби Норвегії та Norlau Probation Project Проект Пробації.

23 жовтня 2019 року в м. Дубліні (Ірландія) відбулось 13-те засідання Генеральної Асамблеї Конфедерації європейської пробації на якому обговорювались питання щодо планування діяльності СЕР на наступні три роки, обрання нових членів правління та затвердження нових учасників.

Рішенням Генеральної Асамблеї конфедерації Державній установі «Центр пробації» Міністерства юстиції України надано статус повноправного учасника організації, що відкриває для української пробації нові можливості для розвитку та партнерства з європейськими країнами. Державна установа «Центр пробації» стала 61 членом СЕР.

Довідково: СЕР – це рамкова неурядова організація з багаторічним досвідом, основним завданням якої є об'єднання країн, де створено

пробацію, для обміну кращими практиками пробаційної діяльності. У 2018 році до цієї організації входили представники 60 організацій із 34 країн.

Метою Конфедерації є сприяння міжнародному співробітництву щодо використання санкцій та заходів у громаді, зокрема через:

- обмін досвідом та інформацією;
- складання та поширення інформації стосовно законодавства, прецедентної практики та практики соціальної роботи та іншої практики роботи в європейських країнах в сфері санкцій та заходів;
- напрацювання рішень для спільних проблем;
- надання інформації широкій громадськості з актуальних питань;
- підтримка та сприяння науковим дослідженням у сфері громадських санкцій та заходів;
- організація конференцій, семінарів та інших заходів;
- надання експертної допомоги у розробці громадських санкцій та заходів.

ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ:

23 жовтня 2019 року, Генеральна асамблея Конфедерації європейської пробації підтвердила членство Центру пробації у цій організації

23 липня 2020 року, відео-конференція з Генеральним Секретарем Європейської Конфедерації пробації Вільємом ван де Брюгге з питань членства України в СЕР;

22 жовтня 2020 року, онлайн-зустріч щодо обміну досвідом роботи служб пробації під час пандемії COVID-19;

08 квітня 2021 року, Конференція СЕР для Генеральних Директорів та працівників керівної ланки пробації на тему: «Виконання громадських робіт в умовах COVID-19»

квітень 2022 року, Державна установа «Центр пробації» отримала особливий статус – почесного члена СЕР;

19 – 20 жовтня 2022 року, 14-а Генеральна асамблея Європейської конфедерації пробації (СЕР) та конференція з прав людини й етики в пробації (м. Дубровник, Хорватія)

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ООН І РАДИ ЄВРОПИ З ПИТАНЬ ПРОБАЦІЇ (громадських санкцій та інших заходів)

1. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №45/110 Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) (прийнята на 68 пленарному засіданні Генасамблеї ООН 14.12.1990)
2. Рекомендація CM/Rec (2010)1 Комітету Міністрів державам – членам про Правила Ради Європи про пробацію (Прийнята Комітетом Міністрів 20 січня 2010 року)
3. Рекомендація CM/Rec (2017)3 щодо громадських санкцій та заходів (Прийнято Комітетом Міністрів 22 березня 2017 року на 1282 нараді (скликанні, засіданні) заступників Міністрів)
4. Правила щодо підбору, відбору, освіти, навчання і професійного розвитку персоналу тюрем і пробації (Прийнята Комітетом з питань проблем злочинності Ради Європи 25 квітня 2019 року на 76-му пленарному засіданні)
5. Рекомендація CM/Rec (97)12 щодо персоналу, який займається впровадженням санкційних заходів (англ. версія) (Прийнята Комітетом Міністрів 10 вересня 1997 року на 600 засіданні заступників Міністрів)
6. Рекомендація CM/Rec (2014)4 Комітету Міністрів державам – членам стосовно електронного моніторингу (Ухвалена Комітетом Міністрів на 1192 засіданні заступників Міністрів від 19 лютого 2014 року)
7. Рекомендація CM/Rec (2018)8 Комітету міністрів державам-членам про відновне правосуддя у кримінальній юстиції (англ. версія) (Прийнята Комітетом Міністрів 03 жовтня 2018 року на 1326 засіданні заступників Міністрів)
8. Рекомендація CM/Rec (2003)22 Комітету міністрів державам-членам на умовно-дострокове звільнення (УДЗ) (Прийнята Комітетом Міністрів 24 вересня 2003 року на 853 засіданні заступників Міністрів)
9. Резолюція (70)1 про практичну організацію заходів з контролю і постпенітенціарну опіку над умовно засудженими та умовно

звільненими (англ. версія) (Прийнята заступниками Міністрів 26 січня 1970 року, РЄ)

10. Рекомендація СМ/Рес (99)19 Комітету міністрів Ради Європи державам – членам Ради, які зацікавлені в організації медіації у кримінальних справах (Прийнято Комітетом Міністрів на 679 зустрічі представників Комітету від 15 вересня 1999 р.)

11. Рекомендація СМ/Рес (2006)8 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо допомоги потерпілим від злочинів (Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 967 засіданні заступників Міністрів 14 червня 2016 року)

12. Рекомендація СМ/Рес (2008)11 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо європейських правил стосовно неповнолітніх правопорушників, які підлягають призначенню санкцій чи заходів. (Прийнято Комітетом Міністрів 5 листопада 2008 року на 1040 зустрічі Заступників Міністрів)

13. Рекомендація СМ/Рес (1999)22 Комітету Міністрів державам – членам стосовно переповненості в'язниць і зростання кількості ув'язнених (Ухвалена Комітетом Міністрів на 861 засіданні заступників Міністрів від 30 вересня 1999)

14. Рекомендації для в'язниці та пробації щодо радикалізації та насильницького екстремізму (англ. версія) (Страсбург, 02 грудня 2015)

15. Рекомендації СМ/Рес (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць Європейські Пенітенціарні Правила (Прийнято Комітетом Міністрів 11 січня 2006 року на 952-й зустрічі Заступників Міністрів)

16. Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками (Підписаний державами – членами Ради Європи (РЄ) 30.XI.1964 у м. Страсбурзі (Франція). Україна приєдналася до Конвенції 22.IX.1995. Дата набуття чинності: 29.12.1995)

17. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей (Прийняті Комітетом міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 року і пояснювальна записка);

18. Рекомендація CM/Rec(2023)2 Комітету міністрів державам-членам щодо прав, послуг і підтримки потерпілих від злочинів (Прийнято Комітетом міністрів 15 березня 2023 року на 1460-му засіданні заступників міністрів). [6]

Відповідно до стандартів ООН пробація взагалі визначається як умовна відстрочка виконання покарання з поміщенням на цей час злочинця під індивідуальний нагляд із забезпеченням керівництва ним чи проведенням виправного курсу. Проте в різних країнах світу підхід щодо співвідношення умовного засудження та пробації є різним. [69]

У багатьох країнах світу інститут умовного засудження саме зветься пробацією (випробуванням), а отже, пробацію розглядають як кримінальну санкцію, яка полягає в умовному засудженні з випробувальним терміном, покладанням на засудженого певних обов'язків та встановленням над цією особою нагляду. В окремих країнах використовується нарізно терміни «пробація», «умовне звільнення», «умовне засудження» як такі інститути, що не є тотожними. За кримінальним законодавством Англії, пробація визначається як вид кримінального покарання. У разі прийняття судом рішення про застосування пробації має бути виданий комбінований наказ про пробацію, який може містити досить суттєві правообмеження (перебувати під постійним спеціальним наглядом, виконувати суспільно корисну роботу, дотримуватися певних обмежень на здійснення засудженим своїх прав і свобод). Вказівка законодавця на те, що пробація може застосовуватися по відношенню до особи, яка підпадає під тюремне ув'язнення, свідчить на користь тієї думки, що пробація застосовується до осіб, які вчинили більш тяжкі злочини. [61]

Суд має дійти висновку, що ув'язнення є недоцільним, особа може виправитися без застосування покарання, але в умовах постійного контролю

та нагляду, виконання певних обов'язків [38]. Проте за наявності такої різної правової природи інституту в законодавстві інших країн світу тотожним є те, що по відношенню до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, має бути задіяна система соціального контролю та нагляду за дотриманням особою певних обов'язків, здійснення комплексу соціально-виправних заходів, що безумовно передбачає участь громадськості.

1.3. Національна пробація як чинник здійснення наглядових та соціально-виховних заходів

Національна пробація складається з трьох видів пробації, що обумовлені особливостями правового статусу осіб (суб'єктів пробації) в системі правосуддя: досудова пробація, наглядова пробація, пенітенціарна пробація.

Досудова пробація — це забезпечення суду формалізованою інформацією, що характеризує обвинуваченого, з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності. [59]

Досудова пробація застосовується на етапі судового провадження щодо осіб, обвинувачених у вчиненні злочину, та полягає у складанні досудової доповіді — письмової інформації, що характеризує особу обвинуваченого.

Підставою для застосування досудової пробації є ухвала суду щодо складання досудової доповіді, постановлена судом у підготовчому засіданні за власною ініціативою або за клопотанням обвинуваченого, його захисника чи законного представника, чи за клопотанням прокурора.

Для підготовки досудової доповіді персонал органу пробації має право отримувати інформацію про обвинуваченого від підприємств, установ, організації або уповноважених ними органів та від громадян.

Досудова доповідь про обвинуваченого повинна містити соціально-психологічну характеристику обвинуваченого, оцінку ризику вчинення ним повторного кримінального правопорушення та висновок про можливість його виправлення без обмеження волі або позбавлення волі на певний строк. Пропонуємо для ознайомлення деякі документи досудової доповіді (ДОДАТОК А) Зразок оформлення особової справи засудженої особи в органах пробації, (ДОДАТОК Д) Опис бесіди з об'єктом пробації, (ДОДАТОК Г) Зразок індивідуального плану роботи стосовно неповнолітнього суб'єкта пробації та (ДОДАТОК Е) Зразок запиту на виконання вироку

Досудова доповідь готується за спеціальною науково обґрунтованою методикою, яка визначає можливий ризик вчинення правопорушником повторного злочину, конкретні умови його життєдіяльності, що мали негативний вплив на його поведінку, а також пропозиції щодо можливих шляхів усунення такого негативного впливу засобами пробації без ізоляції від суспільства.

Інформація, що подається органом пробації, може бути узята до уваги судом при винесенні вироку.

Наглядова пробація — це здійснення наглядових та соціально-виховних заходів щодо осіб, засуджених до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт; осіб, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покаранням у виді громадських робіт або виправних робіт; осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, а також направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів.

По суті нагляд полягає в реалізації органом пробації заходів за місцем проживання, роботи та навчання засуджених з метою дотримання обов'язків, визначених законом та покладених на них судом. Наглядова пробація застосовується до найбільшої частини осіб, які перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації, та на найбільш тривалий період часу.

Головною відмінністю наглядової пробації від системи виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, є її *соціальна складова*. Зокрема, у період наглядової пробації щодо суб'єктів пробації здійснюється не лише нагляд, а й соціально-виховна робота, яка полягає у здійсненні заходів, що проводяться згідно з індивідуальним планом роботи із засудженим з урахуванням оцінки ризиків вчинення ним повторних кримінальних правопорушень та передбачає диференційований підхід під час

надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги; сприяння працевлаштуванню; залучення до навчання; участь у виховних заходах та соціально корисній діяльності; проведення індивідуально-профілактичної роботи. [37]

Наглядова пробація передбачає проведення індивідуально спланованої роботи для вирішення проблем особи (факторів ризику), які можуть призвести до вчинення ним повторного злочину, забезпечення надання йому необхідних соціальних, психологічних, юридичних, медичних та освітніх послуг; застосування спеціальних пробаційних програм. В основі усіх пробаційних заходів перебуває оцінка факторів ризику та використання спеціальних методик пробаційної роботи, які враховують стать та вік суб'єкта пробації, передбачають постійний моніторинг результатів та коригування для досягнення максимального ефекту. (**Додаток Б**) Додаток до Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі (пункт 6 глави 2 розділу IV)

Окрім цього, Законом України «Про пробацію» введено новий інструмент роботи із засудженими – пробаційні програми, які призначаються за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, та передбачає комплекс заходів, спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити (програми психологічної корекції та програми соціальної адаптації, спрямовані на усунення негативних факторів, що впливали та можуть в подальшому впливати на поведінку правопорушника).

Реалізація пробаційних програм визначена постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 24. У період наглядової пробації до здійснення заходів нагляду за засудженими та проведення з ними соціально-виховної роботи можуть залучатися *волонтери пробації* — фізичні особи, які досягли вісімнадцятирічного віку,

уповноважені органом пробації на виконання окремих завдань, пов'язаних із пробацією, на добровільній та безоплатній основі.

Відповідно до Положення про організацію діяльності волонтерів пробації, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 17.01.2017 № 98/5, передбачається, що діяльність волонтерів здійснюватиметься за такими напрямками:

- здійснення наглядових заходів за місцем роботи та навчання засуджених;
- проведення соціально-виховної роботи із засудженими;
- складання та реалізація індивідуальних планів роботи із засудженими;
- проведення індивідуально-профілактичної роботи із засудженими;
- надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги засудженим;
- надання допомоги у працевлаштуванні засуджених, залученні їх до навчання, виховних заходів та соціально корисної діяльності;
- реалізація пробаційних програм стосовно осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням;
- здійснення заходів з підготовки осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення;- реалізація інших заходів, спрямованих на виправлення засуджених та запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень.

Завдяки ефективному нагляду забезпечується безпека суспільства шляхом виправлення засуджених, запобігання вчиненню ними повторних кримінальних правопорушень. **(ДОДАТОК В)** Методичні рекомендації щодо індивідуального планування роботи із засудженою особою в органах пробації

Пенітенціарна пробація.

Для засуджених, особливо тих, які тривалий час відбували покарання, адаптація до життя на волі в сучасних умовах може бути досить складною. З'являються такі труднощі, як: побутова невлаштованість, відсутність житла, значні складнощі у працевлаштуванні та ін.. Проблеми у відновленні свого

соціального статусу та поверненні до нормальних умов життя призводять до того, що особи, які звільнилися з установ виконання покарань, знову стають на кримінальний шлях, через що підвищується рівень рецидиву злочинів.

З метою мінімізації названих ризиків в Україні з 2015 року запроваджено пенітенціарну пробацію, що відповідно до ст. 11 Закону України «Про пробацію» полягає в підготовці осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання. Для вирішення окреслених питань та визначення механізму взаємодії в процесі виконання завдань пенітенціарної пробації Міністерством юстиції України спільно з Міністерством соціальної політики України, Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством внутрішніх справ України підписано спільний наказ від 03.04.2018 року № 974/5/467/609/280 «Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк». Зазначений нормативний акт надає можливість консолідації дій усіх зацікавлених державних органів у наданні допомоги особам, які звільняються з місць позбавлення волі.

Не пізніше ніж за три місяці до закінчення строку покарання засудженого, під час підготовки засудженого до звільнення, адміністрацією установи виконання покарань здійснюється моніторинг проблемних питань засуджених, які готуються до звільнення, та їхніх можливих потреб після звільнення.

Залежно від отриманої інформації про потреби засудженого, з'ясувавши його наміри та прийнявши відповідну заяву, адміністрація установи виконання покарань надсилає до органу пробації відповідні повідомлення-запити.

Отримавши таке повідомлення-запит, персонал органу пробації вживає заходів щодо його відпрацювання в безпосередній взаємодії з органами місцевого самоврядування, суб'єктами соціального патронажу за обраним засудженим місцем проживання і сприяє засудженим, які готуються до звільнення, у: визначенні намірів щодо місця проживання після звільнення; працевлаштуванні працездатних осіб працездатного віку; влаштуванні до спеціалізованої установи для звільнених осіб, іншої установи (закладу) соціальної підтримки (догляду), закладу для бездомних осіб), закладів соціального обслуговування; наданні соціальних послуг; госпіталізації до закладів охорони здоров'я; вирішенні інших проблемних питань. Про результати проведеної роботи уповноважений орган з питань пробації сповіщає установу виконання покарань.

Отже, пенітенціарна пробація відіграє важливу роль у сприянні соціальній адаптації та інтеграції у суспільство звільнених громадян, що є провідним чинником зниження рівня злочинності. [37]

Варто звернути увагу на термін Конвергенція- (від лат. convergo – зближуватися, сходжуватися).

Останнім часом все частіше підхід до формування цілей органів кримінальної юстиції, оцінка ефективності їхньої діяльності здійснюється на тлі аналізу соціальних аспектів життєдіяльності суспільства. Складовими частинами даного напрямку є зміна соціальних практик, масової свідомості (підсвідомого) щодо розуміння характеру та спрямувань діяльності правоохоронних органів взагалі та щодо органів пробації зокрема. Як на нашу думку, на особливості реалізації пробації в Україні доцільно поглянути з точки зору стану співвідношення соціальних властивостей інституту пробації та сучасного напрямку реформування системи органів кримінальної юстиції в напрямку соціальної конвергенції – зближення правоохоронної системи із соціальними інститутами, а отже, розширення сфери їх взаємопроникнення, а отже, поглиблення такої взаємодії як на масовому (груповому), так і індивідуальному рівні. Що, у свою чергу, вимагає більш

чіткого правового регулювання механізму (інструментарію) координації як на рівні суб'єктів різних державних відомств (між органами правоохоронної системи), так і на рівні взаємодії органу пробації з різними соціальними інституціями (сім'єю, різними підприємствами, організаціями, установами, громадськими формуваннями тощо). Чи відповідає чинний зміст Закону таким вимогам? Навряд чи це так. Законодавець лише наголошує на важливості соціальної складової частини інституту, в окремих випадках розкриває зміст соціальних функцій, виокремлює спеціальних суб'єктів громадського суспільства (волонтерів) тощо. Проте Закон не містить систематизованих правових положень, які б відповідали чинному соціальному значенню функцій органів пробації у правоохоронній системі взагалі. Такий висновок зумовлений результатами нашого дослідження окремих аспектів функціонального призначення різновидів вітчизняної пробації та міжнародно-правових підходів в оцінці соціальної сутності даного інституту. [8]

Щодо результатів дослідження окремих аспектів функціонального призначення різновидів вітчизняної пробації. Саме на підставі їхньої соціальної характеристики виникає думка про необхідність існування окремого розділу Закону, присвяченого визначенню узагальнюючих соціальних ознак інституту, які можуть мати специфічні прояви під час реалізації досудової, наглядової та пенітенціарної пробації. Під час формулювання змісту цього розділу слід врахувати певні суперечності та нечіткість чинних правових положень. Сутність досудової пробації (ст. 9 Закону «Про пробацію») полягає в забезпеченні суду інформацією, що характеризує обвинувачену особу, сприяє прийняттю судом справедливого рішення щодо доцільного обсягу кримінально-правового впливу, виду відповідальності, міри покарання тощо.

Соціальне партнерство є основою під час отримання необхідної інформації для досудової доповіді. Забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого, задля прийняття судом рішення про

мінімально необхідну та достатню міру відповідальності та покарання потребує від працівника органів пробації експертних властивостей, здібностей аналітичного характеру, вмінь виокремлювати головне в отриманій інформації задля формулювання висновку щодо ризику вчинення повторного кримінального правопорушення, можливість виправлення без реального застосування покарання, або ж без призначення найсуворіших видів покарання (обмеження волі, позбавлення волі на певний строк).

Пенітенціарна пробація передбачає підготовку осіб, які відбувають покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання (ст. 11 Закону «Про пробацію»). Визначення змісту даного виду пробації у такий спосіб свідчить щонайменше про дві суттєві ознаки. [15]

По-перше, даний вид пробації засвідчує той факт, що практично виконання усіх видів кримінальних покарань (найсуворіших також) є сферою соціально-правового контролю органів пробації.

По-друге, саме в цій частині набувають особливого значення соціальні зв'язки органів пробації із громадськістю, оскільки стосуються ресоціалізації найнебезпечніших суб'єктів кримінальної відповідальності. Визначення у якості завдання пробації проведення соціально-виховної роботи із засудженими та підготовки осіб, які відбувають покарання у вигляді обмеження волі та позбавлення волі на певний строк, до звільнення (а отже вирішення побутових проблем, працевлаштування, поновлення соціальних зв'язків) – вимагають створення та підтримання системи тісних взаємовідносин органів пробації із підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, органами місцевого самоврядування, громадськістю (місцевою громадою) на основі партнерських та мотиваційних стосунків. Тісна та мотивована взаємодія з державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими

організаціями та громадянами в даному випадку має бути визнана одним із принципів пробації.

Окремо маємо зупинитися на узагальненому аналізі значення волонтерської діяльності. Якщо волонтерська діяльність розглядається як діяльність певних недержавних інституцій, сформованих на добровільній основі в межах закону [8].

Маємо всі підстави стверджувати, що саме їхня діяльність є певним показником стану ефективності дії громадянського суспільства. На тлі більш типового спрямування волонтерського руху, що посилюється з 2014 року в частині підтримки учасників АТО, допомоги вимушеним переселенцям (побут, працевлаштування, правова допомога тощо) почали формуватися й інші його різновиди (охорона оточуючого середовища, піклування про безпорадних людей, дітей сиріт тощо). Відповідно, волонтерський рух спроможний стати рушійною силою і в реформуванні правоохоронної системи, зокрема у сфері поглиблення взаємодії правоохоронних органів та різних соціальних інституцій. Тим більш під час виконання доволі складного завдання – виправлення та ресоціалізації злочинців.

Тому доволі позитивним кроком є те, що законодавець у Законі «Про пробацію» надає визначення таких понять, як «волонтер пробації» та «волонтерська діяльність». Зокрема, у ст. 1 виокремлюється такий суб'єкт пробаційних соціально-правових відносин, як «волонтер пробації» – фізична особа, яка уповноважена органом пробації та волонтерською організацією на виконання окремих завдань, пов'язаних із пробацією, на добровільній та безоплатній основі.

Виокремлення в Законі «Про пробацію» самостійної статті 20 «Волонтерська діяльність, пов'язаної із пробацією», свідчить про особливе значення співпраці між даним правоохоронним органом та суто громадським формуванням, основним завданням якого є сприяння органу пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведення (під керівництвом персоналу органу пробації) з ними соціально-виховної роботи.

Проте волонтерський рух як прояв самоорганізації населення в частині надання допомоги в процесі реалізації пробації (її різновидів) передбачає створення належних правових умов для такої участі, визначення конкретизованих умов та підстав застосування допомоги, способів її здійснення. А отже, більш широкого відтворення цього напрямку соціальної взаємодії у спеціальному Законі «Про пробацію».

Обравши методом дослідження складного міждисциплінарного інституту «пробації» системно-правове порівняння соціальних характеристик кожного різновиду пробації, маємо дійти висновку, що уповноважені органи пробації – практично єдині органи не лише в системі виконання покарання, але й у системі органів кримінальної юстиції, які мають підтримувати соціальні взаємозв'язки такого масштабу та глибини взаємовідносин.

Як на нашу думку, особливого значення під час соціальної взаємодії набувають принципи:

- партнерських,
- мотиваційно-скерованих взаємовідносин;
- посилення методу диспозитивного регулювання відповідної сфери кримінально-правових відносин;
- особливого значення формування експертних властивостей співробітників органів пробації;
- уточнення тотожних та розмежувальних ознак діяльності органів пробації та медіаційного процесу тощо.

Проте, окрім загального удосконалення понять пробації, на порядок денний постає проблема виокремлення серед основних ознак поняття саме соціальної складової частини як найважливішої характеристики функціонального призначення органів пробації.

РОЗДІЛ 2 ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОБАЦІЇ

2.1.Пробаційні програми як інструмент роботи із засудженими

Прийнятим у лютому 2015 року Законом України «Про пробацію» передбачено новий інструмент роботи із засудженими – пробаційні програми, які призначаються за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, та передбачає комплекс заходів, спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити (програми психологічної корекції та програми соціальної адаптації спрямовані на усунення негативних факторів, що впливали та можуть в подальшому впливати на поведінку правопорушника).[13]

Реалізація пробаційних програм визначена постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 24. Робота над розробленням пробаційних програм тривала з червня 2017 року. До складу робочої групи увійшли представники державних органів, міжнародних та громадських організацій, навчальних закладів та судді.

При розробці цих програм було враховано результати оцінки ризиків вчинення повторних кримінальних правопорушень щодо 8 тисяч правопорушників.

Було визначено, що проблеми з роботою та фінансами, а також вживання алкоголю є найбільш актуальними факторами ризику, тобто причинами, що можуть підштовхнути до вчинення злочину.

З урахуванням цього було розроблено три проекти пробаційних програм для повнолітніх суб'єктів пробації: «Попередження вживання психоактивних речовин», «Подолання агресивної поведінки», «Зміна прокримінального мислення». Аналогічні проекти пробаційних програм розроблено і для неповнолітніх суб'єктів пробації. [50]

НАКАЗ від 28.03.2018 № 926/5 “Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробаційних програм передбачає, що реалізація пробаційних програм щодо осіб, звільнених з випробуванням, на яких судом покладено такий обов’язок, забезпечується органом пробації, а щодо неповнолітніх – уповноваженим органом з питань пробації разом із суб’єктами, що надають соціальні послуги, визначені Законами України «Про соціальні послуги» та «Про соціальну роботу з сім’ями, дітьми та молоддю».

23 жовтня 2019 року Міністерством юстиції України затверджено накази № 3234/5 «Про затвердження Пробаційної програми «Формування життєвих навичок» для повнолітніх суб’єктів пробації» та № 3235/5 «Про затвердження Пробаційної програми «Формування життєвих навичок» для неповнолітніх суб’єктів пробації». [13]

Спільною метою пробаційних програм є досягнення позитивних змін у поведінці суб’єкта пробації. Водночас кожна із затверджених програм містить свою специфічну мету, яка символічно представлена на слайді.

Реалізацію заходів, передбачених пробаційною програмою здійснюють 1101 куратори, які пройшли спеціальне навчання та отримали відповідний сертифікат (довідку) із 523 уповноважених органів з питань пробації.

Реалізація пробаційної програми передбачає: складання графіка, відвідування занять, дотримання певних правил поведінки, складання оцінки результатів та висновку про виконання пробаційної програми.

До реалізації пробаційної програми у порядку, визначеному законодавством, можуть залучатися установи, організації, незалежно від форми власності, об’єднання громадян, окремі громадяни, які можуть надавати послуги, необхідні для реалізації пробаційних програм.

При реалізації пробаційних програм щодо неповнолітніх орган пробації може залучати суб’єктів, що надають соціальні послуги, визначені Законами України «Про соціальні послуги» та «Про соціальну роботу з сім’ями, дітьми та молоддю».[40]

Актуальним у нашому дослідженні буде розгляд пробаційної програми «Зміна прокримінального мислення».

Пробаційна програма
«Зміна прокримінального мислення»
для повнолітніх суб'єктів пробації

I. Коротка характеристика

Цільова група: повнолітні суб'єкти пробації

Кількість занять: 10

Форма проведення та тривалість:

індивідуальна (загальна тривалість - 10 год., одне заняття - 1 год.);

групова (загальна тривалість - 20 год., одне заняття - 2 год.).

Періодичність: не рідше одного разу на тиждень.

Ведучий - особа, яка проводить заняття, передбачене апробаційною програмою. Ведучий може бути представником персоналу органу пробації, який пройшов навчання щодо реалізації пробаційних програм (далі - куратор), або особою, що залучається до реалізації пробаційної програми.

Учасники - суб'єкти пробації, які виконують заходи, передбачені пробаційною програмою.

II. Опис

1. Мета програми Досягнути позитивні зміни у поведінці суб'єкта пробації шляхом розвитку та підтримки у нього навичок конструктивного та критичного мислення, формування навичок рефлексії, планування та постановки цілей, а також сприяння розвитку співпраці у взаєминах з оточуючими та соціально прийнятних норм поведінки.

2. Завдання/функції програми:

1) ознайомити з різними типами мислення та сприйняття інформації, корисними та некорисними переконаннями та їх зв'язком з вибором стратегії поведінки;

2) сприяти розумінню власної відповідальності за свої вчинки та наявності наслідків кожної дії (вчинку, поведінки), розвивати вміння їх прогнозування;

3) розвивати навички моніторингу (розпізнання) думок та виявлення прокримінальних думок;

4) формувати когнітивні навички, зокрема, навички критичного мислення;

5) сприяти розумінню суб'єктами пробації важливості правильної постановки цілей та визначення шляхів їх досягнення, планування позитивних змін у своєму житті;

6) формувати розуміння важливості побудови проактивної життєвої позиції та відповідального ставлення до своєї поведінки;

7) формувати соціально прийнятні норми поведінки, навички конструктивної взаємодії з оточуючими та ефективного вирішення конфліктів, вміння, орієнтовані на співпрацю з іншими; 8) мотивувати до позитивних змін у власному житті.

3. Ознаки цільової групи, на яку спрямована програма

Програма призначена для роботи з повнолітніми суб'єктами пробації, звільненими від відбування покарання з випробуванням (далі – учасники програми), на яких судом покладено обов'язок виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою, у яких за результатами оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення виявлено фактори ризику, що обумовлюють застосування пробаційної програми «Зміна прокримінального мислення», та які, відповідно, схильні до поведінкових проявів без належного розуміння можливих негативних наслідків, не вміють приймати зважені рішення, планувати позитивні зміни у власному житті та визначати його мету.

4. Методологічні засади програми

Програма розроблена на засадах когнітивно-поведінкової психології, що допомагає людям виявляти та змінювати дисфункційні (порушені)

переконання, думки та моделі поведінки. У роботі з суб'єктами пробації методи когнітивно-поведінкових втручань пояснюють та допомагають зрозуміти, як когнітивні (пізнавальні) спотворення та про кримінальне мислення призводять до кримінальної поведінки. Програми когнітивноповедінкових втручань підкреслюють індивідуальну відповідальність особи та намагаються допомогти людині зрозуміти власне мислення та вибір, який вона робить, перш ніж вчиняє злочин. Базовою ідеєю когнітивної моделі є те, що емоційні реакції та поведінка людини залежать від думок, переконань, інтерпретацій себе, ситуацій, у яких людина перебуває, а також, від значень, які людина надає подіям, що відбуваються. Поведінковий аспект полягає у тому, що поведінка або те, що ми робимо, відіграє ключову роль у підтримці або зміні психологічних станів. У даній програмі увага в основному зосереджена на аспектах проблемних або дисфункційних думок, які лежать в основі прокримінального мислення. Відповідно, дисфункційні думки часто є джерелом або важливим аспектом виникнення асоціальної поведінки, що спричиняє подальш і негативні для особи та середовищ а наслідки.

Програма «Зміна прокримінального мислення» спрямована не на вирішення окремих проблем, пов'язаних з психічним здоров'ям осіб, які перебувають в конфлікті із законом, а на сприяння розумінню особою власних дисфункційних (прокримінальних) способів мислення та їх впливу на поведінку, важливості вибору цілей-орієнтирів та просоціальних шляхів їх досягнення, визначення важливих цілей та цінностей у своєму житті.

5. Знання та навички, яких може набути суб'єкт пробації за результатами проходження програми

1) Знання: складові, необхідні для успішного керування власним життям та побудови просоціальних орієнтирів-цінностей;

фактори, які впливають на вибір поведінки та прогнозування наслідків власного вибору і відповідальність за нього;

сутність короткотривалих та довготривалих наслідків вчинків; як задовольняти власні потреби просоціальними методами;

типи мислення та сприйняття інформації, їх вплив на вибір реакції;

сутність впливу переконань на життя людини та його перспективи;

вплив досвіду на поведінку та переконання людини;

користь критичного мислення; особливості та шляхи ефективного планування та встановлення пріоритетів у житті; інструменти ефективної взаємодії з оточуючими та ефективного вирішення конфліктів, орієнтованих на співпрацю з іншими.

2) Навички:

моніторинг думок та розпізнавання некорисних інтерпретацій; когнітивні навички, зокрема критичного мислення; побудова проактивної життєвої позиції та відповідального ставлення щодо своєї поведінки; використання інструментів реалізації власних потреб та цілей просоціальними методами; цілепокладання та встановлення пріоритетних задач; критична оцінка власних переконань та їх користі, а також, навички здобуття коригуючого досвіду; співпраця та побудова соціально прийнятних норми поведінки, навичок конструктивної взаємодії з оточуючими та ефективного вирішення конфліктів, вмінь, орієнтованих на співпрацю у взаємодії з іншими; самомотивація та підтримка на шляху до змін.

6. Ресурси, необхідні для реалізації програми

Проведення програми передбачає дотримання ряду вимог до навчального приміщення та його технічного забезпечення, а саме:

приміщення, що дозволяє вільно розмістити групу учасників (у разі групової форми проведення); стільці для учасників та ведучого (-их) мають бути розташовані по колу, за межами якого мають знаходитися столи для роботи міні-груп, якщо це передбачає хід проведення занять; місця учасників мають бути мобільними, столи та стільці доступними для переміщення; дошка (фліп-чарт) для розміщення аркушів блокноту для фліп-чарту та маркери для записів; робочі зошити для учасників до програми «Зміна про

кримінального мислення» та ручки для індивідуальної роботи учасників; ноутбук, проектор, екран.

Освітлення, температура повітря у приміщенні мають бути комфортними та безпечними для учасників програми.

7. Теми занять/зміст заходів програми

Заняття 1. Знайомство. Вступ до програми. Твоє життя починається з тебе.

Відкриття програми, ознайомлення з її цілями та завданнями, знайомство учасників з ведучим (-ми) програми та між собою, встановлення правил роботи групи, налагодження позитивної атмосфери в групі.

Ознайомлення зі складовими, необхідними для успішного керування своїм життям, сприяння усвідомленню власних цінностей у різних сферах життя та побудові просоціальних орієнтирів-цінностей.

Заняття 2. Фактори, що впливають на поведінку Ознайомлення з поняттями «реактивної та проактивної життєвої позиції». Розвиток навичок розуміння власних потреб та аналіз різних способів їх задоволення, у тому числі тих, що приводять до конфлікту з законом та напрацювання конструктивних варіантів.

Заняття 3. Думки, емоції та дії

Розвиток навичок самоспостереження за процесом реагування в різних ситуаціях та способами бачення (інтерпретацій) даних ситуацій. Сприяння розумінню визначальності впливу інтерпретацій на вибір поведінки людини.

Заняття 4. Вчинки та їх наслідки

Формування розуміння про наслідки власних вчинків: короткотривалі та довготривалі, негативні та позитивні. Розвиток навичок регуляції автоматичних реакцій та прогнозування наслідків власних вчинків.

Заняття 5. Як працює наше мислення

Ознайомлення учасників з раціональним та ірраціональним процесом мислення та найбільш типовими помилками мислення. Демонстрування

впливу викривленого бачення на вибір поведінки та сприяння аналізу учасниками власної схильності певним чином дивитися на ситуації.

Заняття 6. Сила переконань

Ознайомлення із процесом формування переконань та їх впливом на подальше життя людини. Напрацювання алгоритму перевірки існуючого переконання на реалістичність і користь.

Заняття 7. Як правильно робити висновки

Формування розуміння процесу «переконання - поведінка - наслідок - переконання» та його впливу на винесення досвіду. Розвиток навичок перевірки власних переконань та прогнозів в реальних ситуаціях та здобуття коригуючого досвіду.

Заняття 8. Думай критично

Ознайомлення з поняттям критичного мислення. Розвиток навичок зваженого реагування на ідею, розпізнавання різних факторів необхідних для прийняття рішення, розвиток вміння виявляти розуміння та емпатію щодо потреб та поглядів інших людей в ситуаціях прийняття рішення.

Заняття 9. У першу чергу – першочергове ознайомлення учасників з методикою планування часу та визначення пріоритетних справ. Розвиток навичок постановки цілей та про соціальних стратегій їх досягнення, мотивації себе та наснаження на успіх.

Заняття 10. Думай про виграш для всіх

Сприяння усвідомленню важливості побудови та підтримки здорових стосунків з іншими та необхідні навички для цього. Ознайомлення з різними стратегіями поведінки в конфліктних ситуаціях та актуалізація стратегії співпраці. Ф ормування уміння знаходити позитивне в собі та інших людях.

Закриття програми.

III. Проходження програми

Програма складається з 10 занять. У разі групової форми реалізації програми заняття триває 120 хв. (2 год.), а у разі індивідуальної - 60 хв. (1 год.).

Рекомендована періодичність занять - не рідше одного разу на тиждень.

Реалізація пробаційної програми здійснюється куратором, який складає відповідний графік. Під час реалізації пробаційної програми куратор може залучати до її проведення у порядку, визначеному законодавством, волонтерів пробації, підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, об'єднань громадян, окремих громадян.

Куратор ознайомлює суб'єкта пробації під підпис з графіком реалізації пробаційної програми, метою, знаннями та навичками, які він може набути за результатами проходження програми, порядком проходження програми, порядком виконання суб'єктом пробації заходів, передбачених апробаційною програмою та відповідальністю за його порушення.

Якщо суб'єкт пробації з поважних причин не виконав заходи, передбачені пробаційною програмою, куратор визначає та вживає заходів, що необхідні для продовження реалізації пробаційної програми (вносить зміни до графіку, інше).

Основна форма проведення занять у межах програми - тренінг розвитку навичок, який може реалізовуватися як в індивідуальному, так і в груповому форматі роботи. Груповий формат вважається більш ефективним.

Рекомендована кількість учасників у разі групової форми проведення - 6-8 осіб, максимально можлива кількість - 12 осіб.

Групова робота у межах тренінгу реалізується у різних формах, що охоплюють інформаційні повідомлення та презентації ведучих, пошук творчих ідей за допомогою «мозкового штурму», бесіди та обговорення, роботу в групах, рольові ігри, індивідуальні та домашні завдання.

Як альтернатива груповій, може використовуватися індивідуальна форма проведення програми з суб'єктом пробації. Під час індивідуальних зустрічей ведучий використовує тематичні вправи занять програми у форматі, що дозволяє досягти очікуваного результату. Для цього вправи, які за методичним посібником до програми мають проводитися в міні-групах, пропонується втілювати у форматі дискусії та обговорення з учасником. У

деяких вправах ведучому програми рекомендовано займати більш активну позицію для допомоги у відпрацюванні навичок учасника, розширенні інтерпретацій, збільшенні стратегій реагування тощо.

До пробаційної програми «Зміна прокримінального мислення» додається методичний посібник для ведучого та робочий зошит, який отримує кожен учасник та у якому веде короткий запис висновків та тез до вправ кожного заняття, а також записи щодо домашніх завдань.

Важливим компонентом програми на основі когнітивно-поведінкових втручань є те, що у проміжках між заняттями учасники отримують для виконання домашнє завдання для закріплення отриманої інформації на практиці та напрацювання навичок з їх поступовим ускладненням.

IV. Оцінка результатів проходження програми

Програма передбачає здійснення моніторингу і оцінки досягнень учасників у напрямі зміни поведінки. Оцінка досягнень учасників програми здійснюється за допомогою таких форм:

- форма оцінки знань і вмінь учасників до проходження програми;
- форма оцінки знань і вмінь учасників після проходження програми;
- форма оцінки кожного заняття, що заповнюється учасниками після кожного заняття;
- форма оцінки досягнень кожного учасника, що заповнюється ведучим після кожного заняття;
- форма оцінки програми в цілому, що заповнюється учасниками після проходження програми;
- форма оцінки досягнень на шляху до позитивних змін кожного учасника, що заповнюється ведучим після проходження учасниками всієї програми.

Форми оцінки досягнень містяться у посібнику до програми.

Ступінь досягнення мети програми (високий, середній, низький) визначається шляхом аналізу різниці в показниках форм оцінки знань і навичок учасників «до» та «після» проходження програми. Дані форми

дозволяють куратору здійснити аналіз обізнаності учасника в темі зміни мислення та поведінки, їх контролю, цілепокладання тощо, аналіз зміни установок та переконань, які формують готовність до прокримінальних дій, та аналіз результатів участі у програмі, що включає в себе кількісний показник ефективності використання отриманих навичок. [50]

З метою здійснення моніторингу та оцінки ефективності використовується форма оцінки досягнень кожного учасника після кожного заняття. Дана форма заповнюється куратором на основі відповідної форми, заповненої самим учасником та включає в себе показники вмотивованості учасника та його динаміку змін під час проходження програми.

Форма оцінки досягнень на шляху до позитивних змін кожного учасника програми також заповнюється куратором після проходження всієї програми та на основі заповнених кожним учасником відповідних форм. Вона спрямована на узагальнення досягнутих результатів учасником (набуті знання, сформовані установки та переконання, розвинені навички, позитивна зміна в поведінці) та має містити рекомендації щодо подальшої роботи з суб'єктом пробації та реалізації з ним заходів індивідуального плану.

Куратор програми протягом 10 днів після завершення апробаційної програми складає оцінку результатів проходження пробаційної програми та висновок щодо виконання заходів, передбачених пробаційною програмою за встановленою формою.

Ми перевірили як у засобах масової інформації висвітлюється реалізація апробаційних програм, як інструмент роботи із засудженими. Зокрема, на сайті Білгород-Дністровський МР відділ розповідає про таке:

«Відповідно до Закону України «Про пробацію» передбачено такий інструмент роботи із засудженими як пробаційні програми, які призначаються за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням. [13]

Метою реалізації пробаційних програм є досягнення позитивних змін у поведінці підоблікових шляхом розвитку та підтримки навичок конструктивного та критичного мислення, планування та постановки цілей, а також сприяння розвитку соціально прийнятних норм поведінки та навичок співпраці у взаєминах з оточуючими.

Протягом четвертого кварталу до Білгород-Дністровського відділу пробації надійшли три вироки суду, який поклав на суб'єктів пробації обов'язок проходження пробаційної програми «Зміна про кримінального мислення» для двох повнолітніх суб'єктів та одного неповнолітнього.

Для роботи зі суб'єктами було обрано індивідуальну форму. В ході зустрічей клієнтів було ознайомлено зі складовими, які необхідні для успішного керування власним життям, фактори які впливають на вибір поведінки та прогнозування наслідків своїх дій, сутність короткотривалих та довготривалих наслідків вчинків. Знайомились з факторами які сприяють конструктивному задоволенню власних потреб, розвивали навички критичного мислення.

Дані заняття проходять на позитивній ноті, клієнти надають зворотній зв'язок, адже успіх найчастіше приходить до тих, хто усвідомлює свої бажання і вміє їх формулювати, тобто до тих, хто має в житті мету, вміє поставити собі ціль та ефективно її досягати.[55]

Пробація України — можливості для змін! Це слоган пробації України, який містить багатогранну філософію таких можливостей — від зміни правосвідомості та життя окремого правопорушника, зміни підходів до реабілітації правопорушників, прав жертв правопорушення та інтересів громади — до зміни суспільства і держави у цілому

2.2. Опитування щодо поінформованості громадськості про діяльність служби пробації.

У своєму дослідженні ми вирішили з'ясувати ступінь поінформованості громадськості про діяльність служби пробації загалом та її соціальну спрямованість зокрема. Для цього ми звернулися до огляду інформації на сайті Державної служби пробації. [6]

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Службу пробації було створено шляхом реформування Кримінально-виконавчої інспекції, яка відповідала за виконання вироків, не пов'язаних із позбавленням волі. Інспекція здійснювала нагляд за особами, які скоїли правопорушення, щоб забезпечити виконання ними передбачених судом обов'язків. Однак такі обов'язки були досить обмеженими і мали переважно формальний характер, наприклад, публічне вибачення перед потерпілим, заборона виїзду за межі України, інформування інспекції про будь-які зміни місця проживання, роботи, навчання тощо. Тобто, заходи передбачали, передусім, покарання та контроль, проте значна увага ресоціалізації та виправленню особи не приділялась.

Досудова пробація: складання досудових доповідей з метою забезпечення суду інформацією, яка всебічно характеризує обвинувачуваних, що має сприяти обранню судами саме такої міри покарання, яка є необхідною та достатньою для виправлення засуджених.

Наглядова пробація: здійснення нагляду та проведення соціально-виховних заходів з особами, які скоїли правопорушення та були засуджені до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, або з особами, звільненими від відбування покарання з випробуванням. Важливим аспектом при цьому є саме соціально-виховна робота, яка має бути спланована та проведена індивідуально на основі потреб, виявлених в осіб даних категорій.

(ДОДАТОК В) Методичні рекомендації щодо індивідуального планування роботи із засудженою особою в органах пробації.

Пенітенціарна пробація є новим явищем для України та передбачає участь служби пробації у підготовці осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, до звільнення.

Незважаючи на досягнутий прогрес у розбудові пробації, в Україні залишаються ще досить високими показники засудження до позбавлення волі осіб за злочини невеликої або середньої тяжкості. Так, наприклад, у 2017 році 48% осіб, які утримувалися у виправних установах України, відбували покарання за злочини невеликої або середньої тяжкості і потенційно могли бути направлені на пробацію. Це б дозволило державі заощадити витрати на утримання цих осіб під вартою, оскільки утримання однієї особи на пробації в десять разів дешевше, ніж у виправній установі.

Налагодження плідної взаємодії служби пробації з іншими учасниками кримінального провадження та підвищення рівня довіри суспільства до системи пробації як до дієвої альтернативи тюремному ув'язненню є ключовим для збільшення частоти застосування пробації до осіб, які вчинили нетяжкі злочини. З метою забезпечення ефективної ресоціалізації осіб, які перебувають у конфлікті із законом, та недопущення у подальшому вчинення ними злочинів є також важливою підтримка діяльності органів пробації органами державної влади, місцевого самоврядування та неурядового сектора.

З метою планування ефективної інформаційної кампанії про переваги інституту пробації та виявлення проблемних аспектів взаємодії органів пробації з іншими учасниками кримінального провадження, органами влади та неурядовим сектором у 2017 році Державною установою «Центр пробації» у тісній співпраці з Проектним офісом Міністерства юстиції (EDGE) було проведено опитування серед громадян, відповідних органів та організацій для визначення їх рівня поінформованості про службу пробації та довіри до її діяльності у 4-х пілотних містах – Кропивницькому, Луцьку, Полтаві та Черкасах. Результати опитування дали змогу виділити проблемні аспекти, характерні на той період для функціонування пробації, спланувати та

реалізувати інформаційно-просвітницьку кампанію, спрямовану на підвищення рівня обізнаності громадян про діяльність служби пробації та налагодження ефективної взаємодії органів пробації з іншими зацікавленими сторонами.

Протягом січня – лютого 2019 року було проведено повторне опитування у тих самих містах, де відбувалася інформаційна кампанія, з метою відстеження динаміки розвитку служби пробації, а також оцінки ефективності кампанії та змін у сприйнятті суспільством функцій та завдань пробації.

Результати дослідження будуть використанні для планування подальших інформаційних заходів за цим напрямом.

Обидва соціологічні дослідження проведені в межах Проекту «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку» (EDGE).

- **Методологія дослідження**

Основною метою дослідження було отримання інформації щодо:

- базової обізнаності про діяльність пробації, її завдання та місію;
- рівня довіри до пробації як до системи, спроможної забезпечити безпеку суспільства;
- якості та дієвості співпраці між органами пробації, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями з надання ефективної допомоги суб'єкту пробації;
- наявності взаємодії між судовою ланкою та службою пробації у складанні досудової доповіді, ефективності співпраці органів прокуратури та пробації;
- прогалін у системі ведення роботи із суб'єктами пробації та комунікації з партнерами органу пробації;

Крім того, дослідження мало на меті вироблення рекомендацій для подальшої ефективної роботи з цільовими аудиторіями.

Дослідження проводилося у січні – лютому 2019 року з використанням традиційного для соціологічних досліджень методу опитування – анонімного анкетування, однак, застосована методологія відрізнялася від наукових соціологічних досліджень через відсутність спеціальної вибірки респондентів.

У ході аналізу використовувався порівняльний метод, який дозволив визначити тенденції та динаміку змін у сприйнятті суспільством функцій та завдань пробації. Саме тому повторним дослідженням було охоплено ті ж самі чотири регіони, що й 2017 року.

Опитування проводилось серед 5 цільових груп: Суб'єкти пробації, Судді місцевих судів, працівники прокуратури, пересічні громадяни, представники різних організацій

Обмеження в ході дослідження

В опитуванні, як правило, брали участі лише засуджені, які характеризуються задовільно, з'являються за викликом до уповноваженого органу пробації та в цілому дотримуються покладених на них обов'язків.

Також окремою групою були виділені працівники прокуратури у кількості 20 осіб, які у дослідженні 2017 року входили до групи респондентів «Представники різних організацій» через їх низьку зацікавленість в анкетуванні. У 2019 році після активізації співпраці з органами пробації представники прокуратури активно залучилися до анкетування. Це у підсумку дало можливість зібрати у достатній кількості дані для аналізу ситуації, однак ставлення цих респондентів до органів пробації та їх діяльності наводиться без порівняння з дослідженням 2017 року та відображає стан справ лише на момент дослідження 2019 року.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Суб'єкти пробації

Вік опитаних осіб характеризується таким чином: 1) від 18 до 25 років - 22%; 2) від 26 до 35 років – 34%; 3) від 36 до 45 років – 35%; 4) від 46 років і старші – 9%. Наймолодшому респонденту – 18 років; найстаршому – 57.

Розподіл за статевою ознакою такий: чоловіків – 81%, жінок – 19%.

За видами застосованих заходів кримінально-правового впливу:

- позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (стаття 55 Кримінального кодексу України) – 39 осіб;
- громадські роботи (стаття 56 Кримінального кодексу України) – 17 осіб;
- виправні роботи (стаття 57 Кримінального кодексу України) – 4 особи;
- звільнення від відбування покарання з випробуванням (стаття 75 Кримінального кодексу України) – 464 особи;
- звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (стаття 83 Кримінального кодексу України), – 6 осіб.

Можна припустити, що більшість респондентів із числа суб'єктів пробації – це дорослі люди віком від 26 до 45 років, що доволі тривалий час перебувають на обліку уповноважених органів з питань пробації та мають підпадати під їх найбільш активний вплив (від 3 до 6 місяців – 29%; від 6 місяців до 1 року – 35%; понад 1 рік – 26%).

Питання відмінності органу пробації від кримінально-виконавчої інспекції є наразі неактуальним для суб'єктів пробації, адже лише 10% опитаних вказали, що не вбачають суттєвої відмінності між двома державними інституціями. Можна припустити, що через певний проміжок часу суб'єктам пробації буде складно відповісти на це питання з огляду на відсутність інформації про кримінально-виконавчу інспекцію.

Окрім того, результати опитування свідчать про значне збільшення кількості респондентів, які вважають, що діяльність органу пробації більше орієнтована на надання допомоги суб'єкту пробації, а соціальне призначення органу пробації вбачають у виправленні засуджених, а не лише у виконанні покарань.

Поступово збільшується кількість осіб, які звертаються по допомогу до працівників служби пробації. Майже третина опитаних звернулися по допомогу у працевлаштуванні, лікуванні від наркозалежності, тестуванні на різні захворювання, у наданні психологічних консультацій та з правових питань, розв'язанні конфлікту в родині. Саме тому працівникам пробації необхідно продовжувати налагоджувати та підтримувати довірливі відносини із суб'єктами пробації, в результаті чого останні мають бути впевненими, що представник державного органу має змогу і готовий без осуду надати їм необхідну допомогу, сприяти в отриманні соціальних послуг.

З'ясування ставлення опитаних осіб до перебування на пробації було основним фокусом дослідження, адже саме суб'єкти пробації є цільовою аудиторією, на яку спрямовані державні послуги, а тому найважливішим є те, який вплив чинить пробація саме на них. Опитування 2019 року, порівняно з попереднім дослідженням, продемонструвало, що вдвічі зросла кількість осіб, які вбачають у перебуванні на пробації можливість покращити своє життя, отримати ефективну допомогу, підтвердити власне прагнення до змін.

Порівняльний аналіз результатів опитування суб'єктів пробації, дав змогу зафіксувати значну позитивну динаміку взаємодії працівників та суб'єктів пробації, що обумовлює підвищення довіри до її працівників, є основою для продуктивної взаємодії між обома сторонами та сприяє якісному виконанню закріплених за пробацією функцій.

2.2 Судді місцевих судів

Вік опитаних суддів розподілився таким чином: від 26 до 35 років – 9 осіб, від 36 до 45 років – 33 особи, від 46 років і старше – 13 осіб^[3], наймолодшому респонденту – 31 рік, найстаршому – 61. За статевою ознакою однакові показники: чоловіків і жінок по 50%.

Строк перебування опитаних на посаді судді: від 1 року до 3 – 9%, від 3 до 5 років – 7%, понад 5 років – 84%, тобто всі респонденти є досвідченими працівниками судової гілки влади, що тривалий час працюють у системі правосуддя.

Повторне опитування серед суддів продемонструвало значну позитивну динаміку в зацікавленості суддів у досудовій пробації. Виявилося, що більшість суддів тривалий час тісно співпрацюють з органом пробації та систематично отримують інформацію від нього.

ДЛЯ ДОВІДКИ:

У 2018 році на 62,1% збільшилась кількість ухвал суду щодо складання досудових доповідей, які надійшли до підрозділів пробації: з 22 151 (2017 р.) до 35 641 (у 2018 р.), в тому числі стосовно неповнолітніх – 3 335.

У зв'язку з цим значно зросли показники важливості досудової доповіді при прийнятті рішень судом: 77% суддів вважають, що досудова доповідь допомагає процесу призначення покарання; 80% вважають інформацію у досудовій доповіді такою, що повно та об'єктивно характеризує особу обвинуваченого, а 93% довіряють даним, викладеним у ній. Такий показник є вагомим і може стати основою для формування позитивної репутації служби пробації й водночас збільшує цінність досудової доповіді як важливого джерела інформації для прийняття рішення щодо міри покарання.

Порівняно з 2017 роком спостерігається тенденція підвищення рівня обізнаності суддів про сутність та основні завдання органу пробації: втричі зросла кількість опитаних, які дійшли думки про те, що орган пробації зорієнтований на виправлення засуджених, а не лише на виконання покарань. Загалом спостерігається чітка тенденція до підвищення розуміння соціальної сутності органу пробації та його відмінності від ліквідованої державної структури кримінально-виконавчої інспекції.

Та якщо соціальний зміст пробації для суддів стає більш очевидним, то у визначенні завдань пробації (як і в дослідженні 2017 року) відповіді давалися переважно з позиції власної співпраці з цим органом під час здійснення правосуддя. Наприклад, 12% суддів вважають завданням служби пробації доставку до суду обвинувачених та засуджених під час розгляду подань органу пробації. При цьому 90% опитаних суддів вказали, що

співробітники органу пробації в межах виконання повноважень налагоджують взаємодію із судом та з-поміж основних форм співпраці виділили такі: підготовка досудової доповіді, подання інформації до суду, обмін інформацією, проведення спільних нарад та консультацій. Такі відповіді можна пояснити тим, що судді обмежені досвідом взаємодії з органом пробації лише при складанні досудових доповідей і не усвідомлюють велику кількість завдань працівників органу пробації та кінцеву мету їхньої діяльності.

Незмінно достатньо високим серед опитаних суддів залишився рівень довіри до служби пробації як системи, що спроможна забезпечити безпеку суспільства. Результати аналізу опитування суддів детальніше можна побачити на сайті. Якщо в цілому описувати соціальну думку, то працівники прокуратури неоднозначно оцінюють роботу органу пробації в цілому: з одного боку вони висловили велику довіру до інформації про особу обвинуваченого (88%), а з іншого – лише 39% прокурорів довіряють пробації як системі, що спроможна забезпечити безпеку суспільства в їхньому місті.

Пересічні громадяни

Пересічні громадяни, які взяли участь в опитуванні, за віком розподілилися таким чином: 1) від 18 до 25 років – 49 осіб; 2) від 26 до 35 років – 163 особи; 3) від 36 до 45 років – 133 особи; 4) від 46 років і старші – 55. Наймолодшому респонденту – 18 років; найстаршому – 59. У тому числі осіб, які працюють, – 77%, навчаються – 5%, не працюють – 11%, пенсіонерів – 5%, осіб, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною, – 2%. За статевою ознакою розподіл такий: чоловіків – 43%, жінок – 57%.

Доволі високим серед пересічних громадян виявився рівень поінформованості про службу пробації: 87% опитуваних відомо про такий орган (62% – показник минулорічного опитування). Досить велика частка громадян доволі детально описала покладені на пробацію функції:

- здійснення контролю за засудженими і звільненими;
- виконання покарань;

- надання допомоги засудженим та звільненим;
- організація проведення громадських робіт;
- складання досудової доповіді.

Лише 7% опитаних не були обізнані у тому, чим займається служба пробації (у 2017 році цей показник сягав 40%), що свідчить про позитивні зміни в поінформованості громадян про її діяльність. Це пояснюється й тим, що за останні два роки органи пробації активно залучають ЗМІ до висвітлення здобутків, визначних подій та результатів роботи у соціальних мережах, регіональних (рідше – національних друкованих виданнях). Також представники органів пробації беруть участь у телевізійних шоу та радіопередачах. Найбільш ефективним способом привернення уваги суспільства є медіа-події, в тому числі з висвітленням реальних історій суб'єктів пробації, яким вдалось змінити своє життя на краще під час перебування на пробації.

З цієї точки зору вдалою була національна фотовиставка «Пробація. Можливості для змін», що мала на меті привернення уваги до переваг альтернативних видів покарання через демонстрацію реальних фото- та відеоісторій клієнтів пробації та осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі за подібні кримінальні злочини. [42]

І хоча в цілому збільшується кількість пересічних громадян, яким відомо про діяльність органа пробації, однак лише 44% опитаних обізнані з таким її завданням, як виконання покарання у виді громадських робіт. Разом з тим, респонденти змогли назвати основні види робіт, до яких слід залучати суб'єктів пробації для забезпечення їх виправлення: благоустрій міста чи села, збирання сміття, білення бордюрів та найбільше – до прибирання парків та вулиць міста.

Позитивним є те, що майже вдвічі збільшилася кількість пересічних громадян, які переконані в необхідності існування служби пробації в їхньому місті.

У порівнянні з опитуванням 2017 року майже не змінилася думка громадян про недоцільність залишати осіб, які вчинили нетяжкі злочини,

відбувати покарання у громаді: «необхідне лише ув'язнення». Така тенденція може пояснюватися кількома обставинами. По-перше, варто взяти до уваги рівень загальної правової обізнаності та розуміння тяжкості злочинів, альтернативних позбавленню волі покарань: пересічні громадяни не можуть об'єктивно розрізнити поняття тяжкі та нетяжкі злочини. По-друге, необхідно враховувати, що протягом багатьох років звичним способом забезпечення безпеки суспільства була ізоляція злочинців. І хоча залишення в соціумі та активна пробаційна робота є пріоритетними у більшості європейських країн, в українському суспільстві – це нові методи роботи, а тому можуть викликати певні застереження.

На підтвердження цього доволі складним для опитаних громадян виявилось питання про готовність допомогти засудженим, які залишились відбувати покарання у громаді. Зокрема, 38% опитаних було важко відповісти на запитання «Чи має бути надана допомога засудженим, які залишились відбувати покарання у громаді?». На уточнювальні запитання «Якщо так, то вкажіть, яким чином?» відповідали: наданням матеріальної допомоги, моральної та психологічної підтримки, здійсненням громадського контролю за такими особами, допомогою у працевлаштуванні, ставленням без стигматизації та дискримінації (не дорікати, не нагадувати про вчинений злочин).

Так само складність у відповідях викликали й питання з надання допомоги державою особам, які відбувають покарання в громаді. На нього позитивно відреагували 52% респондентів, що трохи більше у порівнянні з 2017 роком.

У відповідях на запитання «Якщо так, прокоментуйте, будь ласка, що має робити держава (у тому числі представники органів державної влади)» було зазначено таке:

- забезпечити житлом і роботою;
- сприяти в здобутті освіти;
- надавати соціальні послуги;

- здійснювати контроль за їх поведінкою;
- допомагати в оформленні документів;
- надавати матеріальну допомогу тощо.

58% пересічних громадян вважають, що держава, місцева влада та суспільство повинні також допомагати особам, які звільнилися з місць позбавлення волі. Види допомоги, яка має бути надана, співпадають з відповідями на попереднє запитання анкети.

Показовим є й те, що 76% респондентів висловили довіру до служби пробації як системи, спроможної забезпечити безпеку суспільства в їхньому місті, і лише 5% дали заперечну відповідь на останнє запитання анкети.

Одержані та представлені результати аналізу опитування пересічних громадян, можна детальніше ознайомитися на сайті.

Дані переконливо доводять, що в умовах запровадження та розвитку нової моделі роботи з суб'єктами пробації рівень поінформованості пересічних громадян про діяльність служби зростає. Але водночас спостерігається *низький рівень* готовності громадян до волонтерської підтримки суб'єктів пробації. І дійсно, за останні два роки волонтерство у пробації не знайшло свого місця, хоча його розвиток певною мірою сприяв би розвантаженню співробітників органів пробації, які через брак кадрів більше фокусуються на наглядових, а не на соціально-виховних заходах з особами, які перебувають на обліку пробації. З огляду на це є очевидною необхідність розробки методичних рекомендацій або проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, спрямованих на залучення активних громадян до волонтерської діяльності у сфері пробації.

Серед представників різних організацій в анкетуванні взяли участь працівники:

- громадських організацій;
- центрів зайнятості;
- центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- центрів безоплатної вторинної правової допомоги;

- служби у справах дітей;
- міграційної служби;
- центрів надання адміністративних послуг;
- медичних закладів;
- міської ради;
- національної поліції;
- управління освіти міської ради.

Слід зазначити, що дані, наведені у блоці «Результати опитування 2017 р.» , також містять відповіді працівників прокуратури, які в опитуванні 2019 р. були окремою групою респондентів (Результати аналізу опитування представників різних організацій можна детальніше розглянути у таблиці №4 на сайті)

Вік опитаних осіб характеризується так: 1) від 18 до 25 років – 12 осіб; 2) від 26 до 35 років – 55 осіб; 3) від 36 до 45 років – 36 осіб; 4) від 46 років і старші – 10. Наймолодшому респонденту – 21 рік; найстаршому – 57. За статевою ознакою такі показники: чоловіків – 28%, жінок – 72%.

Таким чином, вибірка представників різних організацій складається з активних громадян, які, працюють у суміжних або дотичних до пробації сферах, мають доступ до засобів комунікації та масової інформації, ведуть доволі *активне соціальне життя*.

Більшість опитаних респондентів (83%) зазначили, що у своїй роботі стикалися з діяльністю служби пробації та зазначили сфери, в яких взаємодіяли з уповноваженими органами:

- взаємодія, профілактика правопорушень та недопущення злочинів клієнтами пробації;
- правороз'яснювальна робота із засудженими;
- надання безоплатної правової допомоги;
- реалізація спільних проектів;
- соціальна адаптація засуджених;
- проведення спільних заходів, лекцій, семінарів, консультацій;

- надання соціальних послуг;
- інформаційні запити;
- сприяння працевлаштуванню суб'єктів пробації.

Опитаним представникам організацій складніше орієнтуватися у тих повноваженнях пробації, за якими вони не взаємодіяли, тому не дивно, що лише 62% респондентів відомо про мету складання досудової доповіді. Відповідно, 58% представників організацій вважають, що складена органом пробації досудова доповідь допомагає процесу призначення покарання (у 2017 р. цей показник був дещо більшим). Можливо, ця тенденція зумовлена тим, що в опитуванні 2019 року представники прокуратури були представлені окремою групою респондентів.

Цікавими для порівняння є відповіді на запитання «Чи можуть працівники пробації самостійно, без підтримки місцевої влади та громадськості, надати ефективну допомогу засудженим та звільненим?». У 2019 році лише 19% опитаних зазначили, що службі пробації необхідна підтримка місцевої влади та громадськості для надання комплексної допомоги суб'єкту пробації, а 52% респондентів відповіли, що пробація може впоратись самостійно. У 2017 році значно більше осіб вбачали необхідність у підтримці пробації (72% опитаних). Таке розуміння є важливим, адже лише за умови ефективної взаємодії та підтримки місцевих органів влади та надавачів послуг орган пробації може забезпечити повноцінну реабілітацію та ресоціалізацію осіб, які вчинили злочини.

Порівняно з попереднім опитуванням (2017), у 2019 році вдвічі підвищився рівень довіри до служби пробації. Опитані позитивно оцінюють службу пробації як систему, спроможну забезпечити безпеку суспільства.

3. ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

В результаті вивчення динаміки змін спостерігаємо, що більшість респондентів отримують інформацію про утворення та діяльність уповноважених органів з мережі Інтернет. Цей показник із 42% (2017) зріс до 45% (2019). Отримання інформації про пробацію від знайомих, родичів та

близьких також збільшилося з 31% у первинному дослідженні до 40% опитаних у потворному. Динаміка зростання спостерігається й серед тих осіб, для яких джерелом інформування є друковані ЗМІ. Якщо у 2017 році лише 2% респондентів отримували з них інформацію про досліджуваний державний орган, то у 2019 році цей показник сягнув 17%. Дані про телебачення як джерело інформування залишилися майже незмінними: 31% опитаних осіб у 2019 році, 26% – у 2017. Зазначимо, що вид джерела інформації про пробацію не суттєво відрізняється для різних регіонів.

Опитування показало, що найпопулярнішим каналом отримання інформації серед цільових аудиторій є ресурси з мережі Інтернет, тож при формуванні та вдосконаленні комунікаційної та просвітницької політики варто використовувати для донесення інформації саме цей канал.

Видається закономірним збільшення інформування через Інтернет завдяки створенню офіційного сайту служби пробації, а також ведення її сторінок у соціальних мережах. Разом з тим, залишається проблемою поширення інформації про пробацію серед пересічних громадян, оскільки здебільшого вона цікавить працівників та інших осіб, дотичних до служби.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

З моменту дослідження громадської думки та довіри до уповноважених органів пробації у 2017 році, яке на той час було першим подібним дослідженням, служба пробації активно запроваджувала нові соціальні сервіси, вдосконалювала алгоритми роботи та налагоджувала взаємодію з іншими державними органами, представниками місцевої влади та громадськими організаціями.

Первинне дослідження пробації показало, що існує певним чином викривлене розуміння діяльності цього органу, його завдань, повноважень та функцій, що в результаті впливає на довіру до нього. Разом з тим, результати дослідження 2017 року стали певною «відправною точкою» в аналізі діяльності органу пробації, яка дозволила спостерігати за тенденціями у змінах та визначити проблемні аспекти в обох дослідженнях.

Порівнюючи напрями покращання діяльності пробації, які запропонували респонденти у 2017 та 2019 роках, варто визнати, що вони залишилися майже незмінними. Респонденти насамперед звернули увагу на фінансове та матеріально-технічне забезпечення служби, створення належних умов для роботи персоналу, у тому числі підвищення заробітної плати, надання службових автомобілів, збільшення повноважень працівників та штату, запровадження посади психолога, вдосконалення нормативної бази та прийняття необхідних нормативно-правових актів, розширення співпраці з органами місцевого самоврядування та громадським організаціями.

У зв'язку з тим, що дослідження 2019 року є повторним, ключові проблемні аспекти були поділені на дві групи: ті, які залишилися незмінними з 2017 року, а також ті, що були ідентифіковані упродовж дослідження 2019 року.

До числа проблемних аспектів, які залишилися незмінними з 2017 року, слід віднести такі:

1. Низький рівень матеріально-технічного забезпечення (серед рекомендацій всіх груп опитаних щодо удосконалення діяльності органу пробації покращання матеріально-технічного забезпечення та підвищення оплати праці названо найчастіше).
2. Відсутність мотивації пересічних громадян до роботи з суб'єктами пробації на волонтерських засадах.

До числа проблемних аспектів, що були ідентифіковані упродовж дослідження 2019 року, слід віднести такі:

1. Суб'єкти пробації не розуміють стандартів пробаційної діяльності, не мають уявлення про неї та не можуть оцінити, наскільки якісно надаються послуги, незважаючи на те, що є їх кінцевими споживачами.
2. Недостатня обізнаність органів прокуратури про масштаби діяльності органів пробації та невисокий рівень довіри до пробації як до системи, спроможної забезпечити безпеку громади.

3. У порівнянні з 2017 роком досягнуто мету інформування спільноти про створення нової служби. Однак, лише збільшення рівня обізнаності респондентів про існування служби пробації недостатньо. Потрібен концептуальний підхід до створення її позитивного іміджу та підвищення ролі серед інших державних органів.

4. На низькому рівні залишається прагнення громадськості та органів місцевої влади підтримувати службу пробації.

Рекомендації

У 2017 році було запропоновано ряд рекомендацій, які вже реалізовані або втратили свою нагальність. Однак є ряд рекомендацій, які або продовжують залишатися актуальними з 2017 року, або були отримані в ході нового дослідження у 2019.

1. Запровадити практику консультацій між суддями, прокурорами, адвокатами системи безоплатної вторинної правової допомоги та службою пробації з метою роз'яснення мети та порядку складання досудової доповіді, ключових аспектів співпраці зі службою пробації, що підвищить загальний рівень та напрями взаємодії, сприятиме правильному розумінню завдань служби пробації, збільшить кількість судових ухвал про складання досудових доповідей.

2. Налагодити та підтримувати внутрішню комунікацію між працівниками органів пробації на всіх рівнях з метою забезпечення якісного виконання покладених на них функцій, та своєчасного реагування на проблемні питання.

3. Продовжити підготовку та розповсюдження соціальної реклами та інформаційних матеріалів, спрямованих на задоволення інформаційних потреб усіх цільових аудиторій, з якими працюють органи пробації.

4. Систематично проводити зустрічі з представниками місцевої влади з метою їх залучення до надання допомоги суб'єктам пробації, у т. ч. через затвердження цільових програм та налагодження

співпраці в цілому з метою розвитку служби пробації та забезпечення безпеки у громадах.

5. Внести до штатного розкладу уповноважених органів з питань пробації посаду «прес-секретар» з метою забезпечення належного інформування усіх зацікавлених сторін про досягнуті результати уповноважених органів пробації та нагальні потреби в їх діяльності.

6. Підвищити навички комунікації персоналу служби пробації шляхом запровадження спеціалізованого курсу та введення його до переліку дисциплін, за якими навчаються співробітники служби пробації. Таке навчання може бути проведено на базі Білоцерківського та Дніпровського центрів підвищення кваліфікації працівників Державної кримінально-виконавчої служби за спеціально розробленою програмою, що надасть можливість кожному працівникові пробації оволодіти навичками комунікації з різними цільовими аудиторіями під час виконання службових повноважень.

7. Розглянути питання розробки та запровадження мобільного додатка для суб'єктів пробації з питань їх прав, обов'язків, порядку розгляду звернень тощо.

8. Розробити комунікаційну кампанію, спрямовану на формування позитивного іміджу працівників пробації, з метою поліпшення взаємодії із зацікавленими сторонами та визначення ролі служби в системі державних органів.

9. Забезпечити постійне інформаційне наповнення сайту пробації актуальним та сучасним контентом.

10. Розробити медіа-кампанії, орієнтовані на широкі верстви населення, з метою підвищення рівня поінформованості, правильного розуміння діяльності пробації та її сприйняття, зменшення стереотипного ставлення до суб'єктів пробації та осіб, звільнених з місць позбавлення волі, привернення уваги громадськості до успішних

історій людей, які змінили своє життя на краще, а також збільшення в цілому рівня довіри населення до служби пробації, спроможної забезпечити безпеку суспільства; залучення громадян до суспільно-корисної та волонтерської діяльності.

11. Поширити серед працівників пробації позитивний досвід співпраці з партнерськими організаціями.

12. Залучати місцеві неурядові організації до проведення спільних заходів з органами пробації, що сприятиме кращому розумінню працівниками пробації діяльності кожної організації та усвідомленню необхідності взаємодії у наданні послуг суб'єктам пробації.

ВИСНОВКИ

1. З'ясовано зміст основних понять дослідження, роль та переваги пробації як об'єкта соціальної роботи

Пробація – це: забезпечення безпеки суспільства (громади) шляхом запобігання вчиненню правопорушень; надання суду інформації, що характеризує обвинувачену особу для прийняття справедливого рішення (складення досудової доповіді); організація виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі; пробаційний нагляд: контроль за особою, яка вчинила правопорушення, а також допомога, спрямована на підтримку такої особи в суспільстві (консультації, мотивування до змін, сприяння у вирішенні проблемних питань); допомога особі, яка готується до звільнення з місць позбавлення волі, в соціальній адаптації до життя в суспільстві.

Переваги пробації:

для особи, яка вчинила правопорушення: можливість змінитись без перебування у місцях позбавлення волі (ізоляції від суспільства), підтримка на шляху до змін; збереження сімейних стосунків та зв'язків у громаді; збереження роботи та житла; позитивний соціальний ефект: особа не втрачає соціальні зв'язки та шанс створити сім'ю.

для суспільства (громади): убезпечення громади від вчинення повторних злочинів; справедливе здійснення правосуддя: баланс між карою за вчинене правопорушення, відшкодуванням завданої шкоди та інтересами членів суспільства;

для держави: зниження злочинності; зниження кількості ув'язнених в місцях позбавлення волі осіб; позитивний економічний ефект: утримання правопорушника у місцях позбавлення волі набагато дорожче для держави, ніж перебування на пробації; а також залишаючись у суспільстві особа не втрачає роботу та сплачує внески у держбюджет; дотримання міжнародних стандартів.

Описано основні Міжнародні стандарти ООН і Ради Європи з питань пробації

2. Охарактеризовано принципи і напрями соціально-виховних заходів пробації.

Національна пробація складається з трьох видів пробації, що обумовлені особливостями правового статусу осіб (суб'єктів пробації) в системі правосуддя: досудова пробація, наглядова пробація, пенітенціарна пробація.

Досудова пробація – це забезпечення суду формалізованою інформацією, що характеризує обвинуваченого, з метою прийняття судом рішення про міру його відповідальності. Досудова доповідь про обвинуваченого повинна містити соціально-психологічну характеристику обвинуваченого, оцінку ризику вчинення ним повторного кримінального правопорушення.

Наглядова пробація – це здійснення наглядових та соціально-виховних заходів щодо осіб, засуджених до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт; осіб, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покаранням у виді громадських робіт або виправних робіт; осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, а також направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів.

Головною відмінністю наглядової пробації від системи виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, є її *соціальна складова*. Зокрема, у період наглядової пробації щодо суб'єктів пробації здійснюється не лише нагляд, а й соціально-виховна робота, яка полягає у здійсненні заходів, що проводяться згідно з індивідуальним планом роботи із засудженим з урахуванням оцінки ризиків вчинення ним повторних кримінальних правопорушень та передбачає диференційований підхід під час

надання консультативної, психологічної та інших видів допомоги; сприяння працевлаштуванню; залучення до навчання; участь у виховних заходах та соціально корисній діяльності; проведення індивідуально-профілактичної роботи.

Пенітенціарна пробація реалізується для засуджених, особливо тих, які тривалий час відбували покарання, адаптація до життя на волі в сучасних умовах може бути досить складною. З'являються такі труднощі, як: побутова невлаштованість, відсутність житла, значні складнощі у працевлаштуванні та ін.. Проблеми у відновленні свого соціального статусу та поверненні до нормальних умов життя призводять до того, що особи, які звільнилися з установ виконання покарань, знову стають на кримінальний шлях, через що підвищується рівень рецидиву злочинів. Тому взаємодія із закладами соціальної підтримки (догляду), закладів соціального обслуговування; наданні соціальних послуг; госпіталізації до закладів охорони здоров'я; вирішенні інших проблемних питань є вкрай важливою складовою служби пробації.

З'ясовано, що уповноважені органи пробації – практично єдині органи не лише в системі виконання покарання, але й у системі органів кримінальної юстиції, які мають підтримувати соціальні взаємозв'язки такого масштабу та глибини взаємовідносин. Особливого значення під час *соціальної взаємодії* набувають принципи:

- партнерських, мотиваційно-скерованих взаємовідносин;
- посилення методу правового регулювання відповідної сфери кримінально-правових відносин.

З'ясували, що Програма «Зміна прокримінального мислення» спрямована не на вирішення окремих проблем, пов'язаних з психічним здоров'ям осіб, які перебувають в конфлікті із законом, а на сприяння розумінню особою власних прокримінальних способів мислення та їх впливу на поведінку, важливості вибору цілей-орієнтирів та просоціальних шляхів їх досягнення, визначення важливих цілей та цінностей у своєму житті.

3. Проаналізували досвід опитування про поінформованість щодо діяльності служби пробації.

З моменту дослідження громадської думки та довіри до уповноважених органів пробації у 2017 році, яке на той час було першим подібним дослідженням, служба пробації активно запроваджувала нові соціальні сервіси, вдосконалювала алгоритми роботи та налагоджувала взаємодію з іншими державними органами, представниками місцевої влади та громадськими організаціями. При опитуванні респонденти насамперед звернули увагу на фінансове та матеріально-технічне забезпечення служби, надання службових автомобілів, збільшення повноважень працівників та штату, запровадження посади психолога, вдосконалення нормативної бази та прийняття необхідних нормативно-правових актів, розширення співпраці з органами місцевого самоврядування, соціальними службами та громадськими організаціями.

У своєму дослідженні ми зясували, що корисним було б популяризувати через широкі верстви населення, правильне розуміння діяльності пробації та її сприйняття, зменшення стереотипного ставлення до суб'єктів пробації та осіб, звільнених з місць позбавлення волі, привернення уваги громадськості до успішних історій людей, які змінили своє життя на краще, а також збільшення в цілому рівня довіри населення до служби пробації, спроможної забезпечити безпеку суспільства; залучення громадян до суспільно-корисної та волонтерської діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці спільних комплексних програм та стратегій профілактики девіантної поведінки з особами, які перебувають на обліку в уповноважених органах з питань пробації, центрами соціальних служб, закладами освіти та підрозділами ювенальної превенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бедь В. В.. Юридична психологія: навч. посіб.- 2-ге вид., доп. і переробл. Київ: МАУП,, 436 с.: іл. - Бібліогр.: с. 2003.
2. Блискун О.О. Модель агресивної поведінки молоді в мережі Інтернет // Психологія і суспільство. 2012. № 4 (50). С. 154–160.
3. Блискун О.О. Розробка моделі системної репрезентації молоддю мережі Інтернет на основі теорії поля К. Левіна // Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія педагогіка і психологія. Дніпро, 2012. № 1 (3). С. 81–88.
4. Блискун О.О. Система соціально-психологічних чинників, що детермінують агресивну поведінку молоді в мережі Інтернет // Теоретичні і прикладні проблеми психології. Збірник наук. праць Східноукраїнського університету імені Володимир Даля. 2012. № 2 (28). С. 41– 54.
5. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості / О.Ф. Бондаренко. Харків: Фоліо, 1996. 237 с.
6. Вивчення громадської думки. Результати дослідження громадської думки та довіри до уповноважених органів з питань пробації. Режим доступу: https://www.probation.gov.ua/?page_id=60
7. Вольнова Л.М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: Навчально-методичний посібник до спецкурсу «Психологія девіацій». Київ: Основа, 2016. 190 с
8. Газин В. Громадянське суспільство: його вороги та друзі. /Дзеркало тижня 04.02.2017 р. № 4(300). С. 15.
9. Гритенко О.А. Прогресивна система виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі: теоретичні та правові аспекти : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 400 с. С. 20–24.
10. Гусак А.П. Служба пробації как форма соціально-педагогічної роботи з правопорушниками. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. № 3. С. 62–65.

11. Державний стандарт соціальної послуги профілактики : наказ Міністерства соціальної політики України від 10.08.2015 р. № 912. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15>
12. Жерносе́к І.П. Деякі ціннісні орієнтації молоді // Цінності освіти і виховання [Текст] / За заг. ред. Сухомлинської О.В. — К., 1997. — С. 39-41.
13. Закон України «Про пробацію»: із змінами, внесеними Законом № 1798 – VIII від 21.12. 2016 р.
14. Запужляк О. Зв'язок злочинності неповнолітніх з їх агресивністю. Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні // Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції (Дрогобич, 6-8 жовтня 2005 року). [Текст] / О. Запужляк — Дрогобич: Коло, 2005. — С. 319-326.
15. Застосування пробації в Україні: теорія і практика: навч. посіб. / О. І. Богатирьова, Л. І. Олефір. — Чернігів: Десна Поліграф, 2019. — 208 с. — ISBN 617-7648-70-2.
16. Іванова В. В., Чорей Д. В. Проблеми соціалізації дітей. Режим доступу <http://www.niss.gov.ua/articles/571/>
17. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: навч.-метод. комплекс / Автор.- упоряд.: О.В. Безпалько, І.Д. Зверева, З.П. Кияниця, В.О. Кузьмінський та ін. / За заг. ред.: І.Д. Зверевої, Ж. В. Петрочко. Київ : Фенікс, 2007. 528 с.
18. Капська А. Й. Деякі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка. Серія: Педагогічні науки. 2010. №15. С. 12–16.
19. Капська А. Й. Технології соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення. Київ : УДЦССМ, 2002. 320 с.
20. Карпенко О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-

- технологічний аспекти : монографія. / За редакцією С. Я. Харченко. Дрогобич : Коло, 2007. 374 с.
21. Карпінська Т. Основні методи та прийоми попередження і контролю агресивної поведінки // Психологія і суспільство. — 2010. — № 4 (42). — С. 104 – 110.
22. Кирилюк В.А. Громадський ресурс системи пробації в Україні. Кримінально-виконавча політика України та Європейського Союзу: розвиток та інтеграція: Збірник матеріалів між нар. наук-практ. конф. (Київ, 27 листопада 2015 р.). Київ : Ін-т крим.- вик. служби, 2015. 648 с. С. 404–407.
23. Кириченко В. І., Ковганич Г. Г. Виховний простір : сутність і технологія створення. Пост методика (Превентивне виховання). 2009. № 2. С. 7–15.
24. Кіях Т. Небезпечні пастки для дітей та молоді. Запоріжжя: П П «Пенежко В. А.», 2010. 92 с.
25. Книженко О.О. Актуальні питання запровадження пробації в Україні. Кримінально-виконавча політика України та Європейського Союзу: розвиток та інтеграція : збірник матеріалів між нар. наук-практ. конф. (Київ, 27 листопада 2015 р.). Київ : Ін-т крим.-вик. служби, 2015. 648 с. С. 50–52.
26. Комплексна державна програма щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 р. від 12.01.2018 р. №1094-2015-п. Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1094-2015-%D0%BF/page2>
27. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : Закон. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення : 11.10.2020).

28. Коротков П.В. Профілактика та корекція девіантної поведінки молоді у діяльності соціальних служб. Режим доступу: <http://webcache.googleusercontent.com>.
29. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 1 травня 2021 р. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2021. 300 с. С. 44–49, 54, 65, 68.
30. Кримінально-виконавчий кодекс України. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: чинне законодавство із змінами та доповн. на 22 серпня 2019 року: Офіц. тексти. Київ : Алерта, 2019. 220 с. С. 4,7, 16–21, 88–89.
31. Кримінально-процесуальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповн. на 01 вересня 2019 р. Офіц. текст. Київ : Алерта, 2019. 324 с. С. 42, 173, 179.
32. Кулик Л.М., Капленко Т.В. Медіація як пріоритетний напрям профілактики злочинності неповнолітніх. Кримінально-виконавча політика України та Європейського Союзу: розвиток та інтеграція : зб. матеріалів між нар. наук-практ. конф. (Київ, 27 листопада 2015 р.). Київ : Ін-т крим.-вик. служби, 2015. 648 с. С. 415–417.
33. Лобанова А.С., Калашніков Л.В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти: підручник. Київ : «Каравела», 2017. 468 с.
34. Лютий В. П. Соціально-педагогічна профілактика адиктивної поведінки. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2012. № 2. С. 54–61.
35. Макарова О.П. Профілактика радикалізму серед молодіжних угруповань. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 2 квіт. 2021 р.). Харків : ХНУВС, 2021. С. 272
36. Мегодичні рекомендації щодо взаємодії органів пробації, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, громадських організацій

- щодо проведення роботи з повнолітніми особами, які перебувають на обліку в уповноважених органах з питань пробації. Режим доступу https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/2230_2_Jan-18-vzaiemodija-organiv-probaccii-shhodo-roboti-z-povnolitnimi-osobami.pdf
37. Меркулова В.О. «Міждисциплінарний інститут «пробації»: сутність та проблеми реалізації соціальної конвергенції відповідних правоохоронних органів із громадськістю» (м.Одеса) / ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС №1-2, 2022 рік с. 126-132.
38. Меркулова В.О. Гривенко О.А. міждисциплінарні категорії «примирення», «медіація», «пробація», «реституція»: теоретичні та законодавчі проблеми розмежуванн. Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and eu countries: comparative analysis/ Collective monograph. Volume 1. Wloclawek, Poland, 2019. С. 219–237.
39. Меркулова В.О. Умовні види звільнення від покарання та його відбування: особливості законодавчого визначення в окремих країнах Європи. Південноукраїнський правничий часопис. 2015. № 1. С. 129–132.
40. Назар Т. Я. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії підрозділів Національної поліції України та центрів соціальних служб у профілактиці правопорушень : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2021. 196 с.
41. Науково-практичний коментар до Закону України «Про пробацію» / за заг. ред. доктора юрид. наук., проф., академіка НАН Копиленка О. Л., доктора юрид. наук., проф. Бараша Є. Ю. Київ: ФОП Кандиба Т. П., 2019. 114 с.
42. Національна фотовиставка «Пробація. Можливості для змін» <https://www.probation.gov.ua/?p=2026>
43. Оржеховська В. Сучасні проблеми дитячої бездоглядності в Україні та шляхи їх вирішення. Пост методика (Превентивне виховання). 2009. № 2. С. 5–7.
44. Палюх М., Хомінська Д. Соціальна педагогіка і соціальна робота : монограф. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2013. 200 с.

45. Панчук О.М. Особливості реалізації пробації щодо неповнолітніх на сучасному етапі. Кримінально-виконавча політика України та Європейського Союзу: розвиток та інтеграція : Збірник матеріалів між нар. наук-практ. конф. (Київ, 27 листопада 2015 р.). Київ : Ін-т крим.-вик. служби, 2015. 648 с. С. 436–439.
46. Парфанович І.І. Наукові підходи до профілактики поведінкових девіацій як сфери соціальної роботи. Режим доступу: <http://journals.uran.ua>
47. Петрюк І. М. Соціально-педагогічна робота з дезадаптованими підлітками у загальноосвітній школі. Вісник психології та педагогіки. URL: <http://www.psyh.kiev.ua> (дата звернення : 10.11.2020).
48. Петрюк І. М. Фактори дезадаптації дітей шкільного віку. Пост методика (Превентивне виховання). 2009. № 2. С. 19–22.
49. Постанова Кабінету міністрів України «Деякі питання діяльності центрів соціальних служб» від 1 червня 2020 р. № 479. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2020>.
50. Про затвердження пробаційних програм для повнолітніх суб'єктів пробації. Режим доступу: <https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Probacijna-programa-Zmina-prokriminalnogo-mislennja-dlja-rovnoolitnih-sub-iektiv-probacii.pdf>
51. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-19. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
52. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 01.01.2017р. № 2998-12.: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
53. Пробація в Україні: наук.-практ. посіб. / [Ю. Г. Севрук, Л. О. Петровська, В. В. Севрюков та ін.]. — Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. — 120 с
54. Проект Кримінального кодексу України. Контрольний текст. Режим доступу: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/01/18/kontrolnyjproekt-kk-18-01-2022.pdf>

55. Реалізація апробаційних програм. філії ДУ «Центр пробації» в Одеській області. Режим доступу: https://bilgorod-d.gov.ua/page/realzasya_probacinih_program
56. Савельєва Н. М. Соціальна профілактика девіантної поведінки: курс лекцій. Полтава: ПНПУ, 2016. 110 с.
57. Самойлов А. М. Концептуальні підходи до розуміння причин девіантної поведінки підлітків. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ Нілан ЛТД. 2014. №42(2). С. 39–43.
58. Самофалов О.Л., Железняк О.С. Міжнародно-правове регулювання наглядової пробації. Південноукраїнський правничий часопис. 2021. № 2. С. 51–55.
59. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців сфери соціальної роботи (до курсів) / уклад. : Г.В. Коваль, Е.І.Костишин, Г.П. Васянович, В.В. Грицанюк, О.М. Міщенко, В.М. Логвиненко, Савостікова К.І.; за ред. Г.В.Коваль. Львів: ЛДУ БЖД, 2021. 208 с
60. Сушик Н. Технології соціальної профілактики девіантної поведінки неповнолітніх, повнолітніх суб'єктів пробації. Режим доступу: <http://doi.org/10.30525/978-9934-26-210-4-1>.
61. Теорія та практика профілактичної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки: український і міжнародний досвід : монографія. / О. Янкович, О. Кікінежді, І. Козубовська, В. Поліщук, Г. Радчук та ін. Тернопіль : Осадча Ю.В., 2018. 300 с.
62. Технологія підготовки педагогів до попередження насильства та агресії в сім'ї: методичні рекомендації / за заг. ред. Н. Ю. Волянюк. — Р.: «Принт Хауз», 2011. — 184 с.
63. Технологія підготовки педагогів до попередження насильства та агресії в сім'ї : метод. рекомендації / за заг. ред. Н. Ю. Волянюк. – Р. : Принт Хауз, 2011. – 184 с.

64. Ткач О.А. Психологічні особливості агресивної поведінки молоді в ситуації міжособистісного конфлікту // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. [Текст] / О.А. Ткач — Чернігів, 2005, Випуск 31, серія: Психологічні науки, том III, С. 112-117.
65. Тур О. Взаємодія школи і сім'ї у подоланні негативного впливу телебачення на здоров'я дітей та підлітків / О. Тур // Освіта і управління. – 2007. – № 1. – С. 116–120.
66. Тюття Л. Т. Соціальна робота (теорія і практика) : навч. посібник / Л. Т. Тюття, І. Б. Іванова. – К. : ВМУРоЛ «Україна», 2004. – 408 с.
67. Тютюнник О. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до профілактики наркотичної залежності серед старшокласників : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / О. В. Тютюнник. – Черкаси, 2010. – 22 с.
68. Фіцула М. М. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання : навч. - метод. посібник / М. М. Фіцула, І. І. Парфанович. - 2-е вид., переробл. та доп. – Т. : Навч. кн. – Богдан, 2008. – 431с.
69. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія. Київ : Юрисконсульт, 2006. 1048 с.
70. Харченко С. Я. Робота соціального педагога з дітьми девіантної поведінки / С. Я. Харченко, Н. П. Краснова – Х. : Вид. група «Основа», 2012. – 143 с. – (Серія «Соціальному педагогу»).
71. Цап Н.М. Агресивність дитини: за і проти // Практична психологія та соціальна робота. - 1999. - № 6. - с.15-17.
72. Юшко О.В. Формування здорового способу життя учнів як основа профілактики девіантної поведінки учнів (історичний аспект). Теорія та методика навчання та виховання. Харків : ХНПУ, 2011. Вип. 28. С. 197–205.

73. Aggression. Theoretical and Empirical Reviews. V. 1—2. Theoretical and Methodological Issues / ed. by R. & Green; Academic Press, 1983.
74. Himmelstein S. A. Mindfulness-Based Approach to Working with High-Risk Adolescents. London : Routledge, 2013. 216 p.
75. Romano J. L., Hage S. M. Prevention and counseling psychology: Revitalizing commitments for this century. *The Counseling Psychologist*. 2000. Vol. 28(6). P. 733–763

ДОДАТОК А

Зразок оформлення особової справи
засудженої особи в органах пробації

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
 ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ЦЕНТР ПРОБАЦІЇ»
 ФІЛІЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «ЦЕНТР ПРОБАЦІЇ» У ВІННИЦЬКІЙ
 ОБЛАСТІ

ГАЙСИНСЬКИЙ РАЙОННИЙ ВІДДІЛ №2

РК № _____

О С О Б О В А С П Р А В А № /2022 р.

Прізвище ІВАНЕНКО

Ім'я ІВАН

По батькові ІВАНОВИЧ

Дата народження 01.01.2001 р.н.

Місце проживання: м. Х, вул. Х, буд.20.

Засуджений: Х судом Х області

01.01.2021р.

Строк та вид покарання: ч.1 ст.186 КК України - 1 року позбавлення волі. На підставі ст. 75 КК України звільнений від відбування покарання з іспитовим строком 1 рік, з покладеними обов'язками:

1. Періодично з'являтись для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації.
2. Повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання, роботи або навчання.
3. Не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації.

Узятий на облік 22.06.2022 року

Знятий з обліку _____

Підстави зняття з обліку: _____

Кількість аркушів у справі: _____

(словами)

Початок строку 05.10.2021 р.

Кінець строку 05.10.2022 р.

Термін зберігання _____ роки

ДОДАТОК Б

**Додаток до Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі
(пункт 6 глави 2 розділу IV)**

АНКЕТА

Прізвище

Власне ім'я

По батькові (за наявності)

Чи змінював(ла) прізвище (зазначити попередні прізвища та причину зміни)

Паспорт громадянина України

Паспорт громадянина України для виїзду за кордон

Дата народження _____, громадянство

Місце народження

Освіта _____, спеціальність _____

Місце роботи, посада

Місце проживання _____

Номер домашнього (мобільного) телефону _____

Електронна пошта _____

Адреса зареєстрованого або задекларованого місця проживання

Дані про судимості _____

Дані про стан здоров'я _____

БЛИЗЬКІ РОДИЧІ:

Батько _____

(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), рік народження, номер телефону, адреса)

Мати _____

(прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), рік народження, номер телефону, адреса)

Інші близькі родичі (чоловік, дружина, сестри, брати, діти)

(прізвища, власні імена, по батькові (за наявності), їх роки народження, місця проживання, номери телефонів)

Інші відомості про засудженого(у)

(наявність пільг, заборгованість за виконавчими листами тощо)

«___» _____ 20__ р.

(підпис засудженого(ї))

ДОДАТОК В**Методичні рекомендації щодо індивідуального планування роботи
із засудженою особою в органах пробації****Вступ**

Законом України «Про пробацію» запроваджено новий підхід до роботи з особами, засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, який передбачає систему наглядових і соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду. Одним із міжнародних документів, в якому закладено принципи пробації, є Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи No CM/(2010) про Правила Ради Європи з пробації. Згідно з Правил пробація визначається як метод взаємодії з порушником у формі нагляду, контролю і надання допомоги заради повернення правопорушника у продуктивне соціальне життя та забезпечення безпеки суспільства. Аналізуючи досвід країн, у яких пробація функціонує досить тривалий період, слід зазначити, що соціально-виховні, корекційні та реабілітаційні заходи є важливими складовими роботи щодо впливу на зміну поведінки засуджених осіб.

Наглядова пробація в Україні передбачає здійснення наглядових і соціально-виховних заходів до осіб, які перебувають на обліку в уповноважених органах з питань пробації, та передбачає визначення ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, реалізацію заходів, спрямованих на виправлення засуджених і запобігання вчиненню нових правопорушень, виконання заходів передбачених реалізацією пробаційних програм (призначених судом). Для виконання вказаних завдань працівники уповноважених органів з питань пробації повинні взаємодіяти з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, організаціями та закладами, які надають різні види послуг, об'єднаннями новою формою роботи є громадян, волонтерами пробації.

Змістовно індивідуального плану роботи з суб'єктом пробації, який містить заходи дотримання обов'язків, визначених законом і покладених судом та заходи соціально-виховної роботи. Зважаючи на необхідність набуття практичного досвіду індивідуального планування роботи з суб'єктами пробації, визначення порядку планування, Проектним офісом з питань пробації Міністерства юстиції України, який функціонує за підтримки Проекту «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку» (EDGE), Agriteam Canada Consulting Ltd. на базі пілотних міст Полтава і Луцьк відпрацьовувались підходи до індивідуального планування та форма плану індивідуальної роботи з суб'єктами пробації. Результати пілотування було взято за основу Рекомендацій щодо індивідуального планування роботи із засудженою особою в органах пробації, які пропонуються для використання в роботі уповноваженими органами з питань пробації.

1. Оцінка ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення.

Першим етапом роботи з суб'єктом пробації, після постановки уповноваженому органі з питань пробації (далі - орган пробації), є проведення повної оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення (далі - оцінка ризиків).

Оцінка ризиків проводиться відповідно до Методичних рекомендацій оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення повнолітніми особами, які вчинили кримінальні правопорушення (обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень), затверджених наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2020/5.

Методика оцінки ризику вчинення повторного кримінального правопорушення особами, які вчинили кримінальні правопорушення (обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень), у віці 14-18 років наразі перебуває в процесі затвердження, і буде впроваджено в роботу в установленому порядку.

Збирання інформації, необхідної для проведення оцінки ризиків, здійснюється під час особистої зустрічі з засудженою особою, а також шляхом надіслання запитів до підприємств, установ, організацій (місця роботи або навчання, медичних закладів, правоохоронних органів, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, громадських організацій тощо), у полі зору яких перебувала/перебуває засуджена особа.

Піди час проведення оцінки ризиків використовуються такі методи:

- інтерв'ю/діагностична бесіда з суб'єктом пробації, членами його сім'ї, працівниками установ, організацій, закладів, які працювали/працюють з суб'єктом пробації, надають послуги або підтримку, де суб'єкт пробації навчається та/або працює; вивчення та аналіз документів суб'єкта пробації;
- спостереження за поведінкою суб'єкта пробації під час зустрічей, проведення бесід, тощо;
- анкетування, тестування та інші дослідницькі методи, техніками проведення яких володіє відповідний працівник органу пробації.

Діагностична бесіда - це спосіб отримання інформації про засудженого з метою виявлення його позитивних якостей, з'ясування особистісних позицій і намірів людини, мотивів її поведінки і діяльності. У ході діагностичної бесіди можна уточнити інформацію за підсумками вивчення матеріалів особової справи щодо сімейного життя, роботи чи навчання, стосунків з родичами тощо.

Для збирання інформації під час проведення оцінки ризиків важливо попередити суб'єкта пробації щодо використання конкретного методу, пояснивши мету збирання інформації. Особливо, якщо це стосується контактування з членами сім'ї, працівниками установ, організацій, закладів, які працювали/працюють з суб'єктом пробації, надають послуги або підтримку, де суб'єкт пробації навчається та/або працює. У додатку 1 надана

Інформація про діагностичний інструментарій, який можна використовувати під час проведення оцінки ризиків вчинення повторного правопорушення, з урахуванням потреби та особливостей конкретного випадку.

У результаті проведення оцінки ризиків визначаються актуальні криміногенні потреби суб'єкта пробації щодо яких відбуватиметься планування необхідних завдань та заходів в індивідуальному плані роботи.

2. Індивідуальний план роботи з суб'єктом пробації

Проведення соціально-виховної роботи з суб'єктом пробації здійснюється згідно з індивідуальним планом роботи. Форма індивідуального плану роботи з повнолітніми суб'єктами пробації наведена у додатку 2, з неповнолітніми суб'єктами пробації, у додатку 3. Індивідуальний план роботи є документом, що визначає заходи, спрямовані на задоволення криміногенних потреб і досягнення позитивних змін у житті суб'єкта пробації, відповідальність сторін за їх виконання.

Індивідуальний план роботи як інструмент:

- забезпечує індивідуальний підхід;
- координує процес роботи з суб'єктом пробації;
- наближує завдання роботи на рівень конкретних дій;
- допомагає самоорганізації та самоконтролю.

Ефективне планування передбачає виконання послідовності певних дій:

1) зібрати і проаналізувати всю наявну інформацію, що дасть змогу зрозуміти характер і причини виникнення криміногенних потреб та визначити ресурси і сильні сторони суб'єкта пробації, які можна використовувати для задоволення криміногенних потреб (що допоможе йому/їй, які риси/навички/знання/життєвий досвід/оточення, яке може підтримати/інше, вживати заходи для задоволення криміногенних потреб і бути виконавцем заходів індивідуального плану роботи);

- 2) з'ясувати прагнення суб'єкта пробації і визначити конкретні бажані результати, на досягнення яких будуть спрямовані зусилля;
- 3) розглянути можливі заходи, виконання яких може призвести до бажаних результатів, порівняти різні підходи і вибрати найефективніші;
- 4) вирішити, хто і коли буде реалізовувати кожен захід;
- 5) узгодити терміни проведення моніторингу результативності виконання запланованих заходів.

Визначаючи заходи, важливо оцінити, наскільки їх реалізація приведе до бажаних результатів.

На підставі проведеної оцінки ризиків працівник органу пробації спільно з суб'єктом пробації виявляє причини виникнення обставин, що призвели до вчинення правопорушення та ризику, які можуть зумовити вчинення повторного правопорушення, окреслює перспективні шляхи зменшення їх впливу або усунення. Після цього необхідно визначити актуальні завдання та заходи в чітко визначених часових рамках, які допоможуть вирішити криміногенні потреби суб'єкта пробації, сприятимуть позитивним змінам у його/її житті. Фокус уваги має зосереджуватися на виконанні завдань.

ДОДАТОК Г

ЗРАЗОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ РОБОТИ СТОСОВНО НЕПОВНОЛІТНЬОГО СУБ'ЄКТА ПРОБАЦІЇ

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН РОБОТИ (стосовно неповнолітнього суб'єкта пробації)

Іваненко Іван Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові неповнолітнього суб'єкта пробації)

3

І. КАРТА ПЕРІОДИЧНОГО ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ РИЗИКУ ВЧИНЕННЯ ПОВТОРНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Категорії ризику, визначені за результатами оцінки	Дата проведення оцінки: 28.07.2022		Дата проведення оцінки:		Дата проведення оцінки:		Дата проведення оцінки:		Дата проведення оцінки:	
	Рівень виявленої криміногенної потреби*	Рівень мотивації на час проведення оцінки**	Рівень виявленої криміногенної потреби*	Рівень мотивації на час проведення оцінки**	Рівень виявленої криміногенної потреби*	Рівень мотивації на час проведення оцінки**	Рівень виявленої криміногенної потреби*	Рівень мотивації на час проведення оцінки**	Рівень виявленої криміногенної потреби*	Рівень мотивації на час проведення оцінки**
1	Стосунки в сім'ї	Н 1	Р							
2	Освіта, навчання і працевлаштування	С 3	Р							
3	Дозвілля та відпочинок	Н 0	Г							
4	Стосунки з друзями та однолітками	Н 0	Г							
5	Вживання психоактивних речовин	Н 0	Г							
6	Особисті якості та поведінка	Н 0	Г							
7	Ставлення до правопорушень	Н 0	Г							
Підсумок криміногенних факторів***	Низький	+								
	Середній									
	Високий									
Фактори сприйняття та захисту, які змінилися під час перебування на обліку та впливають на перебіг індивідуальної роботи з неповнолітнім суб'єктом пробації										

Дата проведення оцінки: <u>28.07.2022</u>	(коментар щодо змін, які відбулися в особистісних, ситуативних факторах сприйняття та факторах захисту)
Дата проведення оцінки:	(коментар щодо змін, які відбулися в особистісних, ситуативних факторах сприйняття та факторах захисту)
Дата проведення оцінки:	(коментар щодо змін, які відбулися в особистісних, ситуативних факторах сприйняття та факторах захисту)
Дата проведення оцінки:	(коментар щодо змін, які відбулися в особистісних, ситуативних факторах сприйняття та факторах захисту)
Дата проведення оцінки:	(коментар щодо змін, які відбулися в особистісних, ситуативних факторах сприйняття та факторах захисту)

Відповідальна особа уповноваженого органу з питань пробації

_____ (підпис)

провідний інспектор, Савчук Є.С.

_____ (посада, прізвище, ініціали)

* робиться відмітка літерою «Н» у разі низького рівня категорії ризику, «С» - середнього, «В» - високого відповідно до таблиці «Підсумок криміногенних факторів та рівнів ризику» форми оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення особами, які вчинили кримінальні правопорушення (обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень) у віці 14–18 років (додатково після літери зазначається цифрами сума балів);

** робиться відмітка літерою «Н» при поточному рівні мотивації неповнолітньої особи - «Незацікавленість у змінах», «Р» - «Роздуми про зміни», «Г» - «Готовність до змін», «Д» - «Дія» та «П» - «Підтримка змін»;

*** відмічається знаком «+» відповідний рівень ризику вчинення повторного кримінального правопорушення, встановлений за результатами оцінки.

II. ДОТРИМАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ, ВИЗНАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ТА ПОКЛАДЕНИХ СУДОМ

Обов'язок, покладений судом	Результат виконання
Повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну місця проживання, роботи або навчання	
Періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації	
Не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації	

III. ВИРІШЕННЯ КРИМІНОГЕННИХ ПОТРЕБ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ЗМІН

Виявлена криміногенна потреба за результатами оцінки (з	Конкретне завдання впливу на криміногенну потребу	Заходи	Термін виконання	Виконавець: працівник пробації/ неповнолітній суб'єкт пробації	Залучене підприємство, установа, організація	Результат виконання

числа зазначених у п. 1–7)				(вказати потрібне)	відповідно до Банку ресурсів	
Стосунки в суспільстві	Почати спілкуватися/сформувати дружні стосунки з особами, які надають позитивний життєвий приклад	Проведення профілактичної бесіди	30.09.2022		X РВ№2 "Центр пробації"	
Контроль над поведінкою та мисленням	Отримати знання щодо планування свого життя	Направлення до волонтера пробації Артема ТУРЧИНА	30.09.2022		Волонтер пробації Артем ТУРЧИН	
Освіта	Влаштуватись на професійні курси	Направлення до волонтера пробації Олександра ЛЮТОГО	30.10.2022		Волонтер пробації Олександр ЛЮТИЙ	

Дата складання: _____ 01.08.2023 _____

З індивідуальним планом роботи ознайомлені:

Неповнолітній суб'єкт пробації

_____ (підпис)

X

_____ (прізвище, ініціали суб'єкта пробації)

Один з батьків або інший законний представник неповнолітнього суб'єкта пробації

_____ (підпис)

X

_____ (прізвище, ініціали)

Відповідальна особа уповноваженого органу з питань пробації

_____ (підпис)

провідний інспектор, Савчук Є.С.

_____ (посада, прізвище, ініціали)

IV. РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЛАНУ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОЇ РОБОТИ

Заходи щодо вирішення криміногенних потреб та досягнення позитивних змін станом на _____ (дата)

- виконані повністю у визначені терміни, достроково, із затримкою (необхідне підкреслити)
- виконані частково
- не виконані

Заходи виконані частково або не виконані з причин:	
☐ змін у житті неповнолітнього суб'єкта пробації	(зазначити, які саме зміни відбулися)
☐ втрати актуальності щодо виконання заходів	(зазначити причини, що зумовили втрату актуальності)
☐ відсутності мотивації у неповнолітнього суб'єкта пробації до виконання заходів	(зазначити причини, що зумовили відсутність мотивації)
☐ відсутності підтримки батьків або законних представників щодо виконання заходів, визначених в індивідуальному плані роботи	(зазначити причини)
☐ інших причин	(зазначити, які саме)
Рекомендації щодо подальшої роботи:	
☐ визначення нових завдань впливу на криміногенну потребу ☐ визначення додаткових заходів для виконання завдань впливу на криміногенну потребу ☐ лише контроль за виконанням обов'язків (актуальним є забезпечити заходи щодо контролю за виконанням обов'язків, визначених законом та покладених судом) ☐ інші рекомендації (зазначити, що саме, наприклад, зменшити/збільшити частоту явок на реєстрацію, залучити до участі у тренінгах/заняттях/заходах корекційного та інформаційно-просвітницького спрямування, залучити до роботи підприємства, установи, організації тощо)	

Оберіть необхідне:

- з висновками та рекомендаціями неповнолітній ознайомлений та згоден
- з висновками та рекомендаціями неповнолітній ознайомлений та не погоджується зі змістом
- неповнолітній відмовився ознайомлюватися з висновками та рекомендаціями

Неповнолітній суб'єкт пробації

(підпис)

X
(прізвище, ініціали)

Оберіть необхідне:

- з висновками та рекомендаціями один з батьків або інший законний представник неповнолітнього суб'єкта пробації ознайомлений та згодний
- з висновками та рекомендаціями один з батьків або інший законний представник неповнолітнього суб'єкта пробації ознайомлений та не погоджується зі змістом
- один з батьків або інший законний представник неповнолітнього суб'єкта пробації відмовляється ознайомлюватися з висновками та рекомендаціями

Один з батьків або інший законний представник неповнолітнього суб'єкта пробації

(підпис)

X
(прізвище, ініціали)
провідний інспектор, Савчук Є.С.

(посада, прізвище, ініціали)

Відповідальна особа уповноваженого органу з питань пробації

(підпис)

ОПИС БЕСІДИ

Прізвище, ім'я, по-батькові: _____

__р.н. моб. тел. _____

Громадянство _____

Проживає _____

Зареєстрований _____

Житло (з ким проживає, чи є сім'я) _____

Військовий облік _____

Наявність неповнолітніх дітей _____

Чи мають заперечення члени родини проти спільного проживання _____

Чи утримуєте свою сім'ю _____

Стосунки в родині (чи були випадки насильства в сім'ї) _____

Чи має труднощі з читанням, письмом, здійсненням простих арифметичних дій _____

Освіта: _____

Робота, професійні навички, джерела доходів: _____

Чи маєте потребу в працевлаштуванні через РЦЗ _____

Матеріальне становище _____

У вільний час займаюсь _____

Гра в азартні ігри _____

Наявність боргів _____

Коло друзів, чи є серед них раніше судимі _____

Ворожість до окремих груп осіб _____

Чи має потребу в додаткових коштах на задоволення базових потреб _____

Чи має труднощі з раціональним використанням коштів _____

Психічний стан: _____

Фізичні розлади: _____

Хронічні невиліковні захворювання: _____

Зловживання алкоголем,
наркотиками: _____

Дані про судимості: _____

Ставлення до працівників правоохоронних
органів: _____

Ставлення до
правопорушення: _____

Плани на
майбутнє: _____

дата _____ підпис _____ ПІБ _____

Бесіду провів:

Фахівець Х районного відділу №2
філії Державної установи «Центр пробації»
у Х області

Х

ДОДАТОК Е

Зразок запиту на виконання вироку

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ФІЛІЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «ЦЕНТР ПРОБАЦІЇ»

Голові Х сільської ради

У Х ОБЛАСТІ

Х РАЙОННИЙ ВІДДІЛ № 2

Україна, Х область, 23700, м. Х,

вул. Х, 13, e-mail: vn4@probation.gov.ua

вих. «29» 06.2022 року №42/4- -22

ЗАПИТ

У зв'язку з службовою необхідністю та на виконання вироку Х районного суду Х області, прошу Вас надати характеристику, довідку про склад сім'ї та акт житлово-побутовий умов на громадянина Іваненка Івана Івановича 01.01.1901 р.н., що проживає в с. Х, вул. Х, 38, який обвинувачується за вчинення кримінального правопорушення передбаченого, за ч.1 ст.309 КК України.

Дякуємо за співпрацю!

Начальник Х районного відділу №2
філії Державної установи «Центр пробації»
у Х області
підполковник внутрішньої служби

Іван Іваненко

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ФІЛІЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «ЦЕНТР ПРОБАЦІЇ»

Голові Х сільської ради

У Х ОБЛАСТІ

Х РАЙОННИЙ ВІДДІЛ № 2

Україна, Х область, 23700, м. Х,

вул. Х, 13, e-mail: vn4@probation.gov.ua

вих. «29» 06.2022 року №42/4- -22

ЗАПИТ

У зв'язку з службовою необхідністю та на виконання вироку Х районного суду Х області, прошу Вас надати характеристику, довідку про склад сім'ї та акт житлово-побутовий умов на громадянина Іваненка Івана Івановича 01.01.1901 р.н., що проживає в с. Х, вул. Х, 38, який обвинувачується за вчинення кримінального правопорушення передбаченого, за ч.1 ст.309 КК України.

Дякуємо за співпрацю!

Начальник Х районного відділу №2
філії Державної установи «Центр пробації»
у Х області
підполковник внутрішньої служби

Іван Іваненко